

Necenzurováno. Polské nezávislé umění 80. let

Galerie Středočeského kraje (GASK), Kutná Hora, 25/05/2023 – 17/09/2023

Kurator, autor scenariusza, aranżacji wystawy i tekstu: Tadeusz Boruta

Kurator z GASK: Richard Drury

Kurator z CSW Zamek Ujazdowski: Daniel Echaust

Autorzy prac prezentowanych na wystawie:

Na wystawie w GASK pokazanych zostało 130 prac artystycznych (obrazy, rzeźby, instalacje, plakaty, fotografie, filmy) 61 twórców: Maria Anto, Piotr Augustynek, Zbigniew Bajek, Grzegorz Bednarski, Krzysztof Bednarski, Maciej Bieniasz, Tadeusz Boruta, Tadeusz Brzozowski, Mark Carrot (Zbigniew M. Markiewicz), Ewa Ciepielewska, Erazm Ciołek, Mirosław Dembiński, Zbigniew Maciej Dowgiałło, Janusz Eysymont, Stefan Gierowski, Ryszard Grzyb, Zbysław Grzywacz, Barbara Jonscher, Janusz Kaczmarski, Jerzy Kalina, Marian Kępiński, Marek Kijewski, Grzegorz Klamana, Jerzy Kośnik, Paweł Kowalewski, Jacek Kucharczyk, Maciej Macierzyński, Jacek Marczewski, Stanisław Markowski, Aldona Mickiewicz, Piotr Młodożeniec, Jarosław Modzelewski, Antoni Możejko, Eugeniusz Mucha, Teresa Murak, Chris Niedenthal, Grzegorz Pabel, Włodzimierz Pawlak, Jerzy Piotrowicz, Stanisław Rodziński, Jan Rylke, Teresa Stankiewicz, Marek Sapetto, Jacek Sempoliński, Bożena Sienicka, Jacek Sienicki, Stanisław Sobolewski, Leszek Sobocki, Jacek Sroka, Wiesław Szamborski, Tomasz Tatarczyk, Jerzy Tchórzewski, Marian Terlecki, Andrzej Wajda, Ireneusz Walczak, Jacek Waltoś, Włodzimierz Wasyluk, Ryszard Woźniak, Krzysztof Wójcik, Andrzej Zwierzchowski.

*

T. Boruta był kuratorem i autorem ekspozycji wystawy pt. "Necenzurováno: Polské nezávislé umění 80. let" w GASK (Galerie Středočeského kraje) Kutná Hora, która nawiązuje do wystawy "Nie ocenowano" z Zamku Ujazdowskiego (2022r.), ale została ona całościowo przebudowana; nowy scenariusz i aranżacja, pokazanych zostało dużo innych dzieł, które lepiej korespondują z doświadczeniem czeskiej sceny sztuki niezależnej lat 80., a tym samym, w tym kontekście, łatwiejsza dla czeskiego widza była recepcja sztuki polskiej tego okresu. Wystawa została zrealizowana w efekcie zaproszenia wystosowanego przez wybitnego kuratora zbiorów GASK, Anglika Richarda Drury, którego zainteresowała wystawa warszawska. W Czechach pokazanych zostało 130 prac 60 artystów, klasyków sztuki polskiej związanych z drugim obiegiem kultury w latach 80. Wystawione zostały dzieła wypożyczone z kilkunastu muzeów polskich i bezpośrednio od twórców, m.in. prace: K. Bednarskiego, T. Boruty, T. Brzozowskiego, S. Gierowskiego, R. Grzyba, Z. Grzywacza, J. Modzelewskiego, T. Murak, J. Kaliny, G. Klamana, W. Pawlaka, J. Sempolińskiego, L. Sobockiego, J. Tchórzewskiego. Ta największa, prezentacja sztuki polskiej w Czechach zorganizowana została we współpracy: GASK w Kutná Hora, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie, Instytutu Adama Mickiewicza w Warszawie oraz Instytutu Polskiego w Pradze. Patronat polskiego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministra Spraw Zagranicznych Republiki Czech. Wystawa spotkała się z olbrzymim zainteresowaniem na co wskazuje ok. 10tyś. zwiedzających i fakt ukazania się 46 recenzji w czeskiej prasie oraz w kilku programach TV i radiu. GASK należy do najważniejszych muzeów sztuki w Czechach. To Czeskie Muzeum Sztuk Pięknych w Pradze, które od 2009 r. ma nową siedzibę w zabytkowej Kutnej Horze. Jako imprezy towarzyszące wystawie, zarówno w Pradze jak i w Kutnej Horze, zorganizowane zostały konferencje, koncerty, prezentacje polskiego filmu niezależnego i literatury. Projekt miał charakter interdyscyplinarny, gdyż oprócz wypożyczonych z muzeów i kolekcji prywatnych prac plastycznych czołówki polskich artystów, widzowie mogli zapoznać się m.in.: z teatrem niezależnym (spektakle A. Wajdy, oraz Teatru Ósmego Dnia), filmem (J. Robakowskiego, M. Terleckiego, O. Olszewski, R. Bugajskiego) i fotografią (E. Ciołek, Chris Niedenthal, M. Carot), a także uczestniczyć w koncercie Lecha Janerki.

Necenzurováno Polské nezávislé umění 80. let

Galerie Středočeského kraje (GASK), Kutná Hora,
25/05/2023 – 17/09/2023

Autor scenariusza, aranżacji wystawy i tekstu: Tadeusz Boruta

Kurator z GASK: Richard Drury

Kurator z CSW Zamek Ujazdowski: Daniel Echaust

Autorzy prac prezentowanych na wystawie:

Na wystawie w GASK pokazanych zostało 130 prac artystycznych (obrazy, rzeźby, instalacje, plakaty, fotografie, filmy) 61 twórców.

Lista twórców prezentujących prace na wystawie w GASK: Maria Anto, Piotr Augustynek, Zbigniew Bajek, Grzegorz Bednarski, Krzysztof Bednarski, Maciej Bieniasz, Tadeusz Boruta, Tadeusz Brzozowski, Mark Carrot (Zbigniew M. Markiewicz), Ewa Ciepielewska, Erazm Ciolek, Mirosław Dembiński, Zbigniew Maciej Dowgiałło, Janusz Eysymont, Stefan Gierowski, Ryszard Grzyb, Zbysław Grzywacz, Barbara Jonscher, Janusz Kaczmarski, Jerzy Kalina, Marian Kępiński, Marek Kijewski, Grzegorz Kłaman, Jerzy Kośnik, Paweł Kowalewski, Jacek Kucharczyk, Maciej Macierzyński, Jacek Marczewski, Stanisław Markowski, Aldona Mickiewicz, Piotr Młodziejewicz, Jarosław Modzelewski, Antoni Możek, Eugeniusz Mucha, Teresa Murak, Chris Niedenthal, Grzegorz Pabel, Włodzimierz Pawlak, Jerzy Piotrowicz, Stanisław Rodziński, Jan Rylke, Teresa Stankiewicz, Marek Sapetto, Jacek Sempoliński, Bożena Sienicka, Jacek Sienicki, Stanisław Sobolewski, Leszek Sobocki, Jacek Sroka, Wiesław Szamborski, Tomasz Tatarczyk, Jerzy Tchorzewski, Marian Terlecki, Andrzej Wajda, Ireneusz Walczak, Jacek Waltoś, Włodzimierz Wasyluk, Ryszard Woźniak, Krzysztof Wójcik, Andrzej Zwierzchowski.

Wystawa *Nie ocenizowano. Polska sztuka niezależna lat 80.* była zrealizowana w CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie w dniach 08.04-18.08.2022 r. i spotkała się dużym zainteresowaniem publiczności i mediów. Następnie, w dniach 28.05-17.09.2023 r. została ona zaprezentowana w Galerie Středočeského kraje (GASK) w Kutnej Horze (Czechy). Ta nowa odsłona została zrealizowana we współpracy GASK w Kutná Hora, CSW Zamek Ujazdowski w Warszawie, Instytutu Adama Mickiewicza w Warszawie oraz Instytutu Polskiego w Pradze. Ogólna koncepcja wystawy pozostała niezmienną, jednak z racji niedostępności niektórych obiektów i mniejszej powierzchni sal ekspozycyjnych dokonane zostały pewne zmiany w doborze eksponatów i zaprojektowana została nowa aranżacja całości. Z racji pokazu polskiej sztuki za granicą, w Kutnej Horze, pewne wątki funkcjonowania kultury niezależnej zostały rozbudowane, gdyż uznaliśmy, że będą one korespondować z doświadczeniami czeskimi z czasów komunizmu, a inne, które mogłyby być niezrozumiałe, są prezentowane poprzez mniejszą liczbę dzieł niż to miało miejsce w CSW.

SCENARIUSZ

Duszno

Wystawę otwiera instalacja rzeźbiarska Krzysztofa Bednarskiego pt. *La rivoluzione siamo Noi* z 1986, która wyraża ideologiczną, marksistowską nadbudowę systemu komunistycznego. Po drugiej stronie zaprezentowana została instalacja pt. *Dzień dobry*, autorstwa Jerzego Kaliny, będąca ironicznym komentarzem do prozy życia w komunistycznym, zniewolonym kraju. Artysta w prostych środkami tworzy kontrast pomiędzy ideą opiekuńczego państwa, które symbolizowane jest butelkami mleka dostarczonymi do mieszkań każdego poranka, a strukturą ciągu jednakowych, stalowych drzwi cel więziennych. Naprzeciwko zostały umieszczone fotografie Zbigniewa Bajka pt. *Sceny z drogi...*, które uświadamiają odbiorcy, że

• Katalog wystawy projektu P.Młodziejewicz

Na stronie obok:

- Plakaty P.Młodziejewicz i obrazy L. Sobockiego
- Rekonstrukcja wystawy walzowej, obraz J. Rylkego

budowanie tożsamości indywidualnej i wspólnotowej jest drogą – nieraz bardzo trudnym, złożonym procesem rozciągniętym w czasie. Autor zestawia własne, oficjalne zdjęcia z dowodu tożsamości (umieszczone na czerwonym tle) z umieszczonym nad nim, fotograficznym autopoportretem będącym manifestacją kreacji artystycznej. Oficjalna tożsamość przeciwstawiona została autokreacji wolnego twórcy. Tą przestrzeń wystawy kończy obraz Leszka Sobockiego pt. *Duszno*, na którym autor ukazuje siebie próbującego wyzwolić się z duszącego stroju blama i z wszechobecnej czerwień (symbolizującej komunizm) zabarwiającej całą rzeczywistość.

Pomarańczowa Alternatywa

Przechodząc dalej, można zobaczyć zdjęcia z anarchistycznych, antykomunistycznych happeningów Pomarańczowej Alternatywy – formacji młodzieżowej tworzącej artystyczno-ludyczne formy pacyfistycznych manifestacji ulicznych, inicjowanych w latach 80. przez Waldemara Majora Fydrycha, który określił idee ruchu w *Manifestacie Surrealizmu Socjalistycznego*. O tym zjawisku opowiada prezentowany na wystawie dokument Mirosława Dembińskiego pt. *Pomarańczowa alternatywa* (z 1988 roku) – film kręcony ukrytą kamerą z narażeniem ekipy na milicyjne represje. Szczególnym znakiem rozpoznawczym wielu manifestacji Pomarańczowej Alternatywy były malowane na murach krasnale, umieszczane zazwyczaj na zamalowywanych przez służby bezpieczeństwa politycznych hasłach niepodległościowych. Pomarańczowe czapki krasnali ubierali także uczestnicy manifestacji-happeningów ulicznych. Są tu też prace krakowskiej grupy Wprost (Bieniasz, Grzywacz, Sobocki, Waltoś), której członkowie już w latach 60. tworzyli sztukę zaangażowaną polityczno-społecznie. Na obrazach Jacka Waltośa mamy ukazany moment aresztowania *Nočna wiza* i symboliczne ukazanie destrukcyjnego wpływu ideologii *Złe światło*. Do graf-

Oranżová Alternativa
Orange Alternative

Grudzień 81

1970 1980

ABCDE
FGHIJ
KLMN
OPRSTU
WXYZ
SOLIDARNI

PZPR

fiti Pomarańczowej Alternatywy nawiązują dwa obrazy Leszka So-
bockiego, w których autor przedstawiony jest na tle zamalowanego
hasła solidarność z domalowanym krasnalem. Estetykę ulicznych
napisów i graffiti w swoich politycznych plakatach wykorzystuje
Piotr Młodożeniec, który w lapidanej, znakowej formie trafnie wy-
raża stosunek społeczeństwa do komunistycznego reżimu.

Wystawa walizkowa

Główną ścianę w tej przestrzeni zajmuje wydruk zdjęcia Erazma
Ciolka (fotografa związanego z ruchem kultury niezależnej) uka-
żający prezentację tzw. „wystawy walizkowej” na murach Cytadeli

Warszawskiej. Ta wystawa małoformatowych obrazów autorstwa
wybitnych malarzy warszawskich, była od 1982 roku przenoszona
w walizce i prezentowana w prywatnych mieszkaniach, strychach,
pracowniach i innych nietypowych miejscach. Na zdjęciu ekspono-
wanych jest 15 obrazów, powieszonych dokładnie w miejscu, w któ-
rym wisiały na sfotografowanej wystawie. Jest to próba rekonstruk-
cji tego wydarzenia. Obok są pokazane obrazy Jana Ryłkego, który
ironicznie komentuje uwarunkowania polityczne podziału świata na
strefy wpływu mocarstw (*Priviet z Jalty*) oraz symbolicznie, stan
zniewolenia kultury (*Mowcion polski*). Naprzeciw jest zestaw prac
Stanisława Sobolewskiego, który poprzez umiejętne kadrowanie

Kultura wystaw
The Culture Exhibition

rzeczywistości stwarza napięcia kompozycyjne wyrażające tragizm ludzkiego życia (*Thanatos*, cykl *Pejzaże szpitalne*) lub niszczące wolność tryby systemu totalitarnego (*Wesołe miasteczko*).

Wieczernik

Do kolejnej przestrzeni przechodzimy poprzez „martwe natury” Zbyluta Grzywacza, który po wprowadzeniu stanu wojennego był internowany przez służby bezpieczeństwa w więzieniu w Wiślicy. Po wypuszczeniu na wolność, artysta namalował cykl obrazów pod tytułem *Rekolekcje wiślickie*, wyrażające dramat uwięzienia, a zarazem doświadczenie wartości wspólnoty współtowarzyszy niedoli. Obraz *Ogniw*, na którym kromki chleba leżące na więziennym stole powiązane są łańcuchem, jest jednym z najbardziej znanych dzieł obrazujących doświadczenie wspólnoty. Do symboliki chle-

- Obrazy A. Mickiewicz i J. Modzelewskiego
- Obrazy T. Boruty i J. Siennickiego

Na stronie obok:

- Obrazy J. Rylkego i S. Sobolewskiego
- Obrazy G. Bednarzkiego

ba w wymiarze liturgicznym nawiązują obrazy Macieja Bieniasza, Mariana Kępińskiego oraz Aldony Mickiewicz. Ta ostatnia autorka potrafi poprzez malowanie przedmiotów obrazować stany psychiczne, emocje przeżywania samotności jak i wspólnoty. O zagrożeniu poczucia wspólnotowości mówi obraz *Wieczernik*, na którym ukazany jest stół z połamanym chlebem (symbolizujący wspólnotowe dzielenie się pokarmem), a zawinięte polacie obrusu wyrażają zagrożenie unicestwienia wspólnoty.

Przestrzeń tą wieńczy filmowe nagranie teatralnego dramatu pt. *Wieczernik*, autorstwa Ernesta Bryła, który swoją premierę miał w ruinach kościoła Miłosierdzia Bożego przy ulicy Żytniej w Warszawie w 1985 roku, a następnie był prezentowany w kilku niezależnych miejscach. Spektakl został wyreżyserowany przez najsłynniejszego polskiego reżysera Andrzeja Wajdę, miał swoją premierę a następnie był pokazywany m.in. w kościele św. Maksymiliana a zagrała w nim czołówka aktorów, którzy bojkotowali politykę komunistycznych władz. Jest on powszechnie uważany za najważniejszą manifestację teatru niezależnego w latach 80.

Mozół

Nazwa tej sali została zapożyczona od prezentowanego tu obrazu *Mozół* Tadeusza Brzozowskiego, nestora awangardowej formacji Grupa Krakowska. Są tu zgromadzone prace figuratywne, podejmujące wątki introspekcyjno-egzystencjalne, których twórcy próbują znaleźć formę plastyczną dla wyrażenia kondycji fizycznej i duchowej człowieka żyjącego w realiach stanu wojennego, przy jednoczesnej próbie uniwersalizacji doświadczenia życia w „czasie mamym”, w każdym „tu i teraz”. Dominują ekspresyjne prace malarskie, z widoczną gęstą malaturą i swobodnym, niekiedy drapieżnym, malarskim duktym pędzla. Wyrażają one różne stany emocjonalne obrazowane poprzez figurę ukazawaną w procesie przeobrażania się, ograniczenia, rozpadu (obrazy Ireneusza Włóczaka i Grzegorza Bednarskiego), sięgające po motyw czaszki (obrazy Jaceka Siemnickiego, Grzegorza Bednarskiego). W cyklu obrazów *Zrost*, Ireneusz Włóczak, wciska figurę ludzką w sześcian, który postać ogranicza, kawalkuje, deformuje. Autor stawia tu pytania o naszą osobniczą tożsamość, jak i o relacje indywidualne z determinującym nas miejscem bytowania. Ekstremalne obrazy Grzegorza Bednarskiego wyrażają stan permanentnego zagrożenia, które w pracy *Z cieniem – NI MAS NI MENOS XIX*, przywołu-

ją doświadczenia osaczenia czy policyjnego przesłuchania. Są tu też obrazy, których twórcy, obrazując tragizm doświadczenia egzystencjalnego sięgają po ikonografię pasywną (Tadeusz Boruta, Jerzy Piotrowicz). Namalowana draperia okrywająca ludzkie ciało w obrazie *Cahm* wyraża dramat śmierci, a jednocześnie jej przewyciężenie.

Krzyż kwiatowy

Obok organizowania strajków i manifestacji, rozpędzanych przez oddziały milicji były też inne formy protestu społecznego. Taką specyficzną formą oporu było spontaniczne układanie na placach miast kilkumetrowych krzyży z kwiatów, jedliny, zniczy, które następnie, najczęściej pod osłoną nocy, były usuwane przez służby bezpieczeństwa. Mimo represji, pierwsze „Kwiatowe krzyże” powstał niemal od razu po wprowadzeniu stanu wojennego. Ta „bitwa na kwiaty” z władzą była najczęściej dziełem kobiet, często w podeszłym wieku oraz dzieci. Pojedynczo lub w grupkach przynosiły one wiązanki kwiatów, gałązki iglaków, wstążki, proporce i znicze, tworząc coraz bardziej rozbudowany kształt krzyża, przyjmujący formę symbolicznych mogił i upamiętnień ofiar reżimu. Były też sytuacje gdy władze ostro reagowały na tę pokojową formę manifestacji. Tak było 31 sierpnia 1982 r. w Lubinie, gdzie od kul komunistycznej milicji zgi-

nęły 3 osoby, a kilkanaście zostało rannych. Niekiedy „walka kwiatami” przyjmowała formę układania litery „V”. Tak było na Rynku w Krakowie, gdzie Krakowianie układali „V” w miejscu, w którym 21 marca 1980 r. piekarz Walenty Badylak dokonał aktu samospalenia w proteście przeciwko przemilczaniu prawdy o zbrodni katyńskiej dokonanej na oficerach polskich przez sowietów.

Na wystawie prezentujemy obrazy paru warszawskich artystów (Marka Sapetto, Wiesława Szamborskiego) zainspirowanych spontanicznie układanymi krzyżami z kwiatów. Prace te ukazane są w kontekście zdjęć wybitnych fotografików, którzy ryzykując, podejmowali trud dokumentowania tej formy społecznego oporu. W sali tej są również pokazane obrazy Jerzego Tchórzewskiego i Stanisława Rodzińskiego, które poprzez nawiązanie do ikonografii pasyjnej wyrażają tragizm tamtych dni wypełniony dramatami społecznymi jak i indywidualnymi.

- Obrazy W. Szamborskiego, M. Sapetto i J. Tchórzewskiego
- Instalacja J. Kaliny, plakat P. Młodożeńca, obrazy J. Kaczmarskiego, S. Gierowskiego i M. Anto

Na stronie obok:

- Obrazy S. Rodzińskiego
- Fot. E. Ciolla z instalacją T. Murak na wystawie „Znak krzyża” obrazem S. Gierowskiego

Przeciw złu, przeciw przemocy

Kolejna sala rozwija wątek martyrologiczny, charakterystyczny dla dużej części niezależnej sztuki polskiej lat 80. Prace tu zgromadzone nawiązują do reakcji artystów na bestialskie zabicie przez służby bezpieczeństwa ks. Jerzego Popiełuszki, kapelana Solidarności. Dominują tu dwie instalacje Jerzego Kaliny (*Pojazd Betlejemski* oraz *Zmartwychwstanie*), które w tamtym czasie były zmontowane w warszawskich kościołach i gromadziły tłumy warszawiaków wstrząśniętych tragedią.

Na pozostałych ścianach wiszą obrazy i grafiki (Marii Anto, Janusza Kaczmarskiego, Mariana Kepińskiego, Piotra Młodożeńca) bezpośrednio odnoszące się do męczeńskiej śmierci ks. Jerzego Popiełuszki. Były one prezentowane na wystawie zatytułowanej „Przeciw złu, przeciw przemocy”, która została zorganizowana w lutym 1985 roku, w cztery miesiące po zabójstwie księdza Jerzego Popiełuszki w kościele. Na wystawie tej blisko czterdziestu artystów z całego kraju zaprezentowało swoje prace, które były spontaniczną reakcją na zbrodnię służb bezpieczeństwa na kapelanie Solidarności, a zarazem stanowiły protest wobec morderstw politycznych i stosowanej przemocy. Jak pisał w katalogu jej kurator Aleksander Wojciechowski: „Wystawa jest symbolicznym bukietem różnorodnych kwiatów, złożonych przez artystów na jego grobie”.

Znak krzyża

Przechodząc dalej, wejdziemy w przestrzeń zatytułowaną *Znak krzyża*. Jest to bezpośrednie nawiązanie do dwutygodniowych „Spotkań ze sztuką”, które pod nazwą *Znak krzyża* (Warszawa, czerwiec 1983 r.) zrealizowane zostały w ruinach, zniszczonego w 1944 roku, trakcie Powstania Warszawskiego, kościoła Miłosierdzia Bożego przy ulicy Żytniej 1. Spotkania te zorganizował Janusz Bogucki wraz z Niną Solarz, którzy zaprosili na nie głównie klasyków polskiej awangardy. Była to jedna z najważniejszych manifestacji sztuki niezależnej, gdyż prezentowała wysoki poziom artystyczny i wytyczała płaszczyznę dialogu Kościoła i „świata sztuki”, która realizowała się w wystawach problemowych konstruowanych wokół problematyki egzystencjalno-społecznej w kontekście chrześcijańskiej refleksji filozoficzno-teologicznej. Ten intelektualny, formujący wymiar wystaw przykościelnych skutkował dyskusyjno-teoretycznym charakterem spotkań, które towarzyszyły prezentacjom sztuki niezależnej oraz obecnością w realizowanych projektach, także spektakli teatralnych, koncertów, wieczorów poetyckich. Chcąc na wystawie przybliżyć atmosferę z ruin na ulicy Żytniej, obok kilku obrazów, prezentujemy dokumentalne nagranie spektaklu awangardowego Teatru Osmego Dnia, zatytułowanego *Włot* (opartego na poezji Osipa Mandelsztama), który został zrealizowany w tamtym miejscu. Całą przestrzeń sali zwieńczyliśmy monumentalnym wydrukiem

dokumentalnego zdjęcia ukazującego obrośnięty rzeźuchą, zielony krzyż autorstwa Teresy Murak, który artystka zrealizowała w absydzie ruin kościoła na Żytniej na wystawie *Znak krzyża*. Stanowił on znak nadziei, symbol nowego życia. Zresztą, sam kościół Miłosierdzia Bożego przy ulicy Żytniej jest swoistym symbolem nadziei, gdyż będąc w ruinie stopniowo był odbudowywany – będąc jeszcze placem budowy gromadził wspólnotę artystów, którzy regularnie tworzyli tu różnorakie wydarzenia artystyczne. Było to najważniejsze miejsce w stolicy, gdzie manifestowała się niezależna kultura.

Obrazek więzienny

Dwie ostatnie sale, których ściany pomalowane są na zielono prezentują sztukę artystów wówczas młodych, debiutujących po wprowadzeniu stanu wojennego, którzy wybrali formę agresywnej ekspresji, wpisującej się w ogólnoswiatowe zjawisko artystyczne lat 80. nazywane *Neue Wilde*. Polscy Nowi Dzicy byli wyluzowani, prowokacyjni, drwiący i szydzący, czasami agresywni lub dowcipni. Byli mocno zaangażowani w niezależny ruch wystawienniczy choć często uwieral ich martyrologiczno-patriotyczny gorset dominujący w sztuce walczącej z komuną, czemu zresztą dawali wyraz w swoich kpiarskich pracach. Szukali miejsc wystawienniczych alternatywnych zarówno wobec Kościoła jak i instytucji państwowych. Taki kpiarski charakter ma rzeźba Marka Kjewskiego *Rozmyślenia kró-*

Wczesny obrazek
Jai Painting

la Zygmunta III na temat kobiety upadłej na duchu, w której autor zestawil dwa symbole Warszawy w prowokacyjną narrację. Na kolejnych ścianach możemy zobaczyć dwa niechlujnie malowane, ekspresyjne obrazy Zbigniewa Dowgiałły epatujące cielesnością i seksem, a także tytułowy, monumentalny obraz Jacka Sroki pt. *Obrazek więzienny*, który ukazuje opozycjonistę w pilnowanej przez milicjanta klatce, osadzonej w sielskim pejzażu, ze spoglądającymi z góry aniołkami niczym w ludowym, świętym obrazku. Obok wisi inny obraz tegoż autora symbolicznie ukazujący więzienie w Pińczowie, w którym, po wprowadzeniu stanu wojennego, duża liczba opozycjonistów była internowana. W sali tej możemy zobaczyć obraz Ewy Ciepielewskiej *Brigade Rosse*, w którym autorka przypomina „dwie oblicze” anarchistycznej, skrajnie lewicowej włoskiej organizacji terrorystycznej Czerwone Brygady.

Wściekły pies na zielonym tle

Wystawę kończy sala z obrazami najbardziej znanej warszawskiej grupy artystycznej o nazwie Grupa. Mimo, że wszyscy ci artyści są przypisywani przez krytyków do międzynarodowego zjawiska Neue Wilde, to każdy z nich starał się w swej twórczości wykształcić

pewien obszar autonomii artystycznej, którą tylko niekiedy zawieszali, gdy podejmowali się wspólnego malowania, jak to ma miejsce w obrazie *Złożenie do snu*. W sali tej możemy zobaczyć obraz Pawła Kowalewskiego *Wściekły pies na zielonym tle*, będący swoistym manifestem artystycznym Grupy. Ma on charakterystyczna dla tej formacji surową, agresywną, ekspresyjną formę, prowokacyjny tytuł i polityczny kontekst. Antyestetyczną, krzykliwą formę połączoną z niechlujnym, acz dosadnym obrazowaniem i tytułem, zakorzenionych w kulturowych odniesieniach, mają prace Ryszarda Grzyba: *Być albo nie być?* i *Herod, Dziewczyna i Jan*. Do biblijnej symboliki i religijnej tematyki sięga często w swojej twórczości Ryszard Woźniak prowadząc ich własną, nieortodoksyjną, malarską egzegezę (*Kuszenie Jezusa, Przemiana*). Do poetyckiej pieśni *Obława*, Jacka Kaczmarskiego (barda Solidarności) nawiązuje praca Wilki Włodzimierza Pawłaka, a estetyką i ilustracjami z sowieckich czytanek i książek dla dzieci szkolnych do nauki języka rosyjskiego, inspirowane Jarosław Modzelewski w obrazie *Siewca i żniwiarz*.

Oprócz obrazów artystów z warszawskiej Grupy w sali tej jest jeszcze umieszczona ekspresyjna rzeźba Grzegorza Klamana zatytułowana *Kłęczący w czerwonym płaszczu*, która symbolicznie ukazuje paradoks ówczesnego polskiego komunisty, który mimo, że jest członkiem komunistycznej partii (czerwony płaszcz), jest jednocześnie religijny (na co wskazuje jego klęczenie).

- Obrazy J. Sroki i E. Ciepielewskiej
- Obrazy R. Grzyba i P. Kowalewskiego oraz rzeźba G. Klamana

**Wernisaż wystawy pt. "Nie ocenzurowano. Polska sztuka niezależna lat 80."
w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie**

Wernisaż uświetnił koncert Lecha Janerki.

Wybrane recenzje i inne materiały bibliograficzne:

Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let

Necenzurováno je jedinečná průřezová výstava nezávislého polského umění 80. let 20. století. Jde o polský ekvivalent tehdejší české neoficiální výtvarné scény, reagující na realitu Solidarity a výjimečného stavu z roku 1981. Jedná se o umění angažované a ponořené do dějinného kontextu, přesto i v dnešních souvislostech stále aktuální. V prostorách Galerie Středočeského kraje je představeno okolo sto třiceti děl (obrazy, sochy, instalace, plakáty, fotografie, filmy) šedesáti umělců, kteří v tomto období na protest proti vyhlášení výjimečného stavu bojkotovali kulturní politiku komunistických orgánů Polské lidové republiky. Výstava se koná ve spolupráci Galerie Středočeského kraje, Centra současného umění – Zámku Ujazdowski ve Varšavě, Institutu Adama Mickiewicze a Polského institutu v Praze.

28. 05. 2023 — 17. 09. 2023

#Galerie IV

Výstava už proběhla

AKTIVOVANÉ AUTOREM

Vernisáž: 27.5. 2023

[Přidat na sšschův výstavy](#)

[Slovo kurátora](#)

[Ukázat galerii](#)

Richard Drury
KURÁTOR VÝSTAVY

Tadeusz Borata
KURÁTOR VÝSTAVY

[Slovo kurátora](#) [Související akce](#) [Galerie](#)

Výstava *Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let* byla prvně představena knižně v Centru současného umění – Zámku Ujazdowski, její uskutečnění v GASK – Galerii Středočeského kraje bude vůbec jedinou reprízou tohoto významného projektu. Výstava představí originální charakter nezávislého výtvarnického hnutí, společného křehké 1980-1989 zvané Inkvizice Výtvarna nezávislé kultury (Kamietel Kultur Niezależnej) v provincii GASK – Galerii Středočeského kraje. Budou představena okolo sto třiceti děl, která v tomto období na protest proti vyhlášení výjimečného stavu bojkotovali kulturní politiku komunistických orgánů Polské lidové republiky.

Výstava *Necenzurováno* se stala úkolem třemdesát let kulturního hnutí 80. let v kontextu tříletého dialogu mezi umělci a společností po zavedení starého práva v Polsku 13. prosince 1981. Komunisti rozdělili umění 80. let je zářivým cedou výstavou, která je postavena na hlavních uměleckých frontách projevu, který se mimo kontrolu tehdy vládnoucího státu centry.

Při předložení výstavě dváka provokací díla, která společníci tématiké provokací, jež má být přezít v rámci významných nezávislých výstav 80. let nebo oblíbených uměleckých děl té doby. Jedná se celkem o deset tematických okrahů (*Duano*, *Oranžová alternativa*, *Výtvarná krajina*, *Hořavská dílna*, *Arbitrážový křeh*, *První žil, první malba*, *Zrození křeh*, *Operák z víny*, *Právě jsem na zeleném jezanu*). Každý z těchto projektů představuje obrazy, socha a instalace vytvořené v období mezi rozdělením starého práva a vznikem první demokratické vlády v roce 1989. Cílem výstavy je ukázat umění, které vyjadřuje svou specifickou dobu společenského odporu, umělecká díla vytvářející plněno těchto letech.

Výstava si klade za cíl představit fenomen nezávislého umění v Polsku v 80. letech, ukázat specifickou historiografii, obsah a tematické díly vytvořené v té době, stejně jako nornost forem uměleckého vyjádření, jimiž se propojují nezávislé postoj umělců a jejich odpor vůči politické a ideologické indoktrinaci.

Doprovodný program k výstavě bude uskutečňován ve spolupráci s Polským institutem v Praze. Program v GASK, který zahrnuje knihovnu a dokumentární Petr Adámek se bude věnovat tématu českých předků polské poezie 80. let, dále tématem polské hudby a filmové kultury 80. let a také klíčovému tématu neoficiálních česko-polských výtvarných dialogů 80. let. Publiky institut připravuje v Kolibě Václava Havla v Praze. Dvě diskusní setkání na tématu volně související s výstavou v GASK: *underground v Polsku a v Československu v 80. letech*, sečtená situace v Berlíně a polední centry ve světě svobody.

Kurátorem a odborným garantem projektu je Tadeusz Borata, máj a kurátor, který byl během sledovaného období 80. let organizátorem řady významných neoficiálních skupinových výstav. Kurátorem za GASK je Richard Drury, vedoucí kurátor GASK, který má realizovat máj křeh 1985-2007 jako výstav českého výtvarného umění pro Hornoslezský festival v Katowicích a který se zúčastnil realizace výstavy *Indice Karim – Umění a paměť komunisty v roce 2003* v Českém muzeu výtvarných umění v Praze.

Projekt byl podpořen z prostředků v rámci dotačního programu Ministerstva zahraničních věcí České republiky Česko-polské fórum.

Podívejte se na video k výstavě [ZDE](#).

Výstava doprovází sérii přednášek, filmových projektů a besed konaných v prostorách Galerie Středočeského kraje, v Kolibě Václava Havla a v kině Poutapek.

Podívejte se na kompletní přehled doprovodného programu:

Přehledka polských třevozných filmů / 12.–14. září

Praha / Kino Poutapek, Burdovská 20/1

Organizátoři: Následní filmový archiv, Polský institut, Institut Adama Mickiewicze

12. září / 20:30

Premiérní film *Marla Król* (Marla Król, rež. Janusz Zaorski, 1988)

13. září / 18:00 a 20:30

18:00 Bída místa polských dějin – beseda s dokumentaristou Maciejem Drogoszem a premiérou jeho filmu *Světlo má křeh* (odkaz má křeh, 1991)

20:30 Premiérní film *Osamělý ženo* (Zobliżona samotą, rež. Agnieszka Holland, 1987) s doprovodným kameramanem filmu Jacka Piśtyckiego

14. září / 18:00

Premiérní film *Výběh* (Przedziałanie, rež. Ryszard Bugajski, 1989) s doprovodným kameramanem filmu Jacka Piśtyckiego

15. září / 18:00

Kuřina Hora / GASK, Burdovská 59-53

Komentovaná přednáška výstavy *Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let*

K výstavě je k dispozici publikace a přebodek v českém a anglickém jazyce.

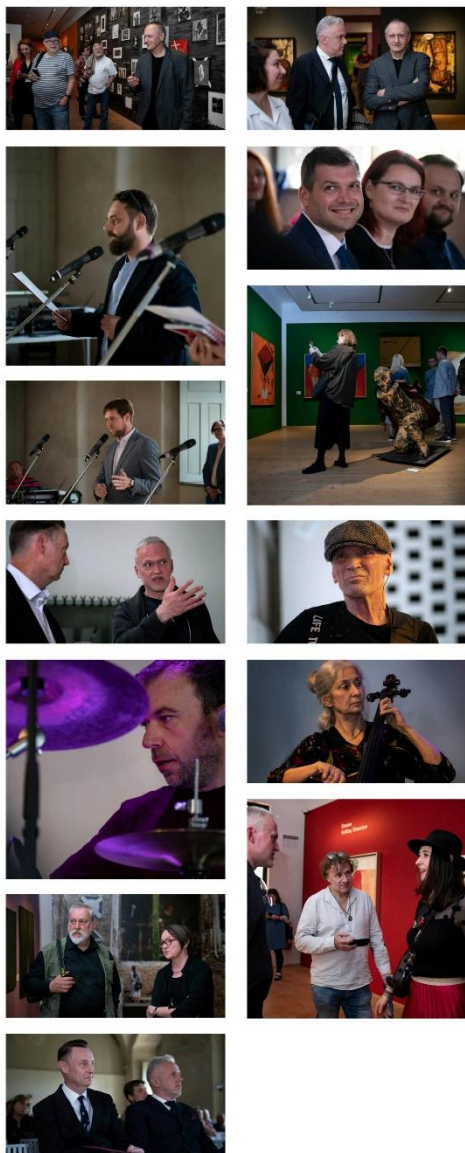
Uncensored – Polish independent art of the 1980s

Uncensored is a unique exhibition providing an overview of independent Polish art of the 1980s. It presents the Polish equivalent of the post-1968 Czech unofficial art scene, which in Poland responded to the reality of Solidarity and the state of martial law proclaimed in 1981. Though deeply rooted in a historical context, this socially engaged art also has topical relevance to the present day. The Gallery of the Central Bohemian Region will be showing around 120 works (paintings, sculptures, installations, posters, photographs and films) by 60 artists who, out of protest against martial law, boycotted the cultural policies of the Communist functionaries of the Polish People's Republic. The exhibition is being staged in collaboration between the Gallery of the Central Bohemian Region, Ujazdowski Castle – Centre for Contemporary Art in Warsaw, the Adam Mickiewicz Institute and the Polish Institute in Prague.

28. 05. 2023 – 17. 09. 2023
#Gallery IV
The exhibition has already taken place
Opening: 27.05. 2023

Richard Dvorný
Tadeusz Boronik

Služba kurátora Galerie

Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let

Necenzurováno je jedinečná průřezová výstava nezávislého polského umění 80. let 20. století. Je to polský ekvivalent tehdejší české neoficiální výtvarné scény, reagující na realitu Solidarity a výjimečného stavu z roku 1981. Jedná se o umění angažované a ponořené do dějinného kontextu, přesto i dnešních souvislostech stále aktuální. V prostorách Galerie Středočeského kraje je představeno okolo sta třiceti děl (obrazy, sochy, instalace, plakáty, fotografie, filmy) šedesáti umělců, kteří v tomto období na protest proti vyhlášení výjimečného stavu bojkotovali kulturní politiku komunistických orgánů Polské lidové republiky. Výstava se koná ve spolupráci Galerie Středočeského kraje, Centra současného umění – Zámku Ujazdowski ve Varšavě, Institutu Adama Mickiewicze a Polského institutu v Praze.

28. 05. 2023 – 17. 09. 2023
#Galerie IV
Výstava už proběhla
Vernisáž: 27.5. 2023

Richard Dvorný
Tadeusz Boronik

Služba kurátora Související akce Galerie

Vernisáž výstavy Necenzurováno
28. 05. 2023 od 18:00

Na křesle zrušily vládní představitelé uměleckou výstavu v rámci výjimečného stavu 80. let 20. století v polském Necenzurováno. Akce v rámci výstavy se uskutečnila v prostorách Galerie Středočeského kraje v Ujazdowski Zámku v Varšavě a v spolupráci s Institutem Adama Mickiewicze a Polského institutu v Praze.

NOVÁ KE PRÁTI VE SPOLUPRÁCI S IČE

Hit: polská nezávislá poezie a doba nerozbojů
16. 06. 2023 od 18:00

Literární večer v rámci doprovodného programu k výstavě Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let přibližá tvorbu bohemské poezie 80. let 20. století.

JUDYTA KRIVONÍŽSKÁ PAUL TYP JAROSLAVA PŘEDZELÁK

Komentovaná prohlídka výstavy Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let
16. 06. 2023 od 15:00

Navštívit výstavu doprovodného programu k výstavě Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let přibližá polské umění 80. let 20. století. Akce v rámci výstavy se uskutečnila v prostorách Galerie Středočeského kraje v Ujazdowski Zámku v Varšavě.

MAREK DUBA PROJEKTA PAUL TYP JAROSLAVA PŘEDZELÁK

Komentovaná prohlídka výstavy Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let
16. 06. 2023 od 15:00

Navštívit výstavu doprovodného programu k výstavě Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let přibližá polské umění 80. let 20. století. Akce v rámci výstavy se uskutečnila v prostorách Galerie Středočeského kraje v Ujazdowski Zámku v Varšavě.

MAREK DUBA PROJEKTA PAUL TYP JAROSLAVA PŘEDZELÁK

[Všechny akce k této výstavě](#)

Město v ústředí

Publikační strategie
Národní
Kulturní instituce
Kultura
Kultura
Dělníci
Střední třída
Zároveň

Cizakobčané

Imigranti
Dělníci
Kulturní pracovníci
Kultura
Kultura
Dělníci
Střední třída
Zároveň

O nás

Umění
Kultura
Kultura
Kultura
Kultura
Kultura
Kultura
Kultura

Programy a akce

Umění
Kultura
Kultura
Kultura
Kultura
Kultura
Kultura
Kultura

Chcete nás sledovat?

Facebook
Instagram
Twitter
YouTube

UMĚLECKÁ SPOLEČNOST

Trpaslíky proti dusnu. Polské nezávislé umění se v osmdesátých letech bránilo cenzuře

Průřezová výstava Necenzurováno v Galerii Středočeského kraje (GASK) nahlíží na polské nezávislé umění, jak vznikalo v době osmdesátých let, především po vyhlášení výjimečného stavu a zákazu nezávislého odborového hnutí Solidarita. Expozice má přesahy i do tehdejšího Československa.

22. 7. 2023

Kutnohorská výstava v podstatě přejímá projekt, který byl poprvé představen loni ve Varšavě. Vedle výtvarného umění vznikajícího v době komunistického útoku prezentuje i dobové fotografie, plakáty a dokumenty z protirežimních happeningů či kufrové výstavy a nezávislé divadlo.

Vzhledem k době byla všechna díla silně politicky zabarvená. Bez pejorativního významu aktivistická, angažovaná. Zároveň, jak je z kutnohorské výstavy zjevné, stylově i žánrově zabírala široké spektrum, od silně expresionistických, abstrahujících děl přes realistická zpodobnění až k instalacím a koncepčním projektům, či dokonce divadlu a filmu.

Jedno však měla společné. A sice, jak řekl kurátor Tadeusz Boruta, „důraz na zachycení situace člověka-umělce, kterému byla odebrána možnost svobodného vyjádření, což je přesně to, k čemu po vyhlášení výjimečného stavu v Polsku došlo“.

Odpovědí polské společnosti a umělců byl bojkot oficiálního uměleckého života a hledání alternativ uměleckého vyžití, připomíná kurátor. „Zároveň při Solidaritě, tehdy již v ilegalitě, vznikl Výbor pro nezávislou kulturu, který fungoval vlastně jako jakési ministerstvo, koordinoval umělecký život, ilegální výstavy, filmářskou činnost a podobně. Odhaduje se, že se tohoto podzemního uměleckého života účastnilo na tisíc sedm set umělců. Takže docela široké hnutí, které hledalo cesty, jak se dostat k publiku.“

Umění v dusnu a kufru

Výstava je rozdělena do sedmi částí, nazvaných podle typického díla nebo výstavy či akce, která v té době proběhla. Možná nejcharakterističtějším dilem je hned úvodní Dusno (ve stejnojmenné sekci) z roku 1984, autoportrét, na němž se Leszek Sobocki zobrazil, jak se ze sebe snaží stáhnout rudý návek, jakousi kůži, která ho dusí, zároveň mu je v ní nepřijemně, dusno.

Doslova i přeneseně. Sobocki měl s onou „rudou kůží“ jistě dost zkušeností, již v 60. letech patřil ke skupině Wprost, sdružující kritiky režimu, přičemž na všechny dopadaly podobné represe jako na obdobně smýšlející umělce v Československu.

Výstava Necenzurováno – polské nezávislé umění 80. let (GASK)
Zdroj: ČTK
Autor: Josef Vostánek

Dopad výjimečného stavu na kulturní scénu se projevil například omezením, že sejit se může maximálně patnáct lidí. Umělci zareagovali kufrovými výstavami – začali vytvářet maloformátová díla, která se vešla do kufru, a ta pak přenášeli od bytu k bytu, od atelieru k atelieru.

Umělecká díla tak mohla v kufrech propoutovat celé Polsko a například v roce 1982 byla některá vystavena na zdi varšavské Citadely. V Kutné Hoře je k vidění velkoformátová fotografie Erazma Gjolka z této výstavy a prostřednictvím dalších snímků kurátor připomíná patnáct dalších obrazů.

Wajda v ruinách

Za výjimečného stavu vznikly hned čtyři samizdatové umělecké časopisy. Stranou nezůstalo ani divadlo, na výstavě je k vidění záznam představení hry Ernesta Brylla Večeře, již v roce 1985 režíroval Andrzej Wajda. Hra navazuje na příběhy z evangelia, kdy se po Ježíšově smrti shromáždí zdrčení a vyděšení apoštolové, což Bryll využil k odkazu na tehdejší situaci, kdy společnost, jež na chvíli pocítila příslib svobody, byla náhle v šoku z její ztráty.

Drama se původně mělo hrát na divadelní scéně, ale cenzura jej zakázala. Wajda tedy svou inscenaci přenesl do ruin kostela na varšavské Žitné ulici. Vedle videa jsou vystaveny i Wajdovy skici – u všech svých filmů i inscenací si detailně rozkresloval každou scénu, každou postavu, do skiců si zapisoval režijní poznámky i mnoho postřehů k aktuálnímu dění, včetně cenzurního zamítnutí inscenace Bryllovy hry jakožto „protistátní“. Zajímavé jsou tyto poznámky i výtvarně, Wajda totiž vedle filmové školy v Lodži vystudoval v Krakově výtvarnou akademii.

Názvy dalších sekcí expozice v GASK mluví samy za sebe: Vězeňský obrazek, Dřina, Proti zlu, proti násilí (přinášející díla reagující na mučednickou smrt kněze Jerzyho Popieluszka, umučeného tajnou policií) či Vzteklý pes na zeleném pozadí. Společně vytvářejí obraz možná neveselý, ale s poselstvím, že žádná moc nemůže člověka zcela zlomit.

Výstava o polském umění osmdesátých let vede k paralelám s tehdejší situací v Československu. Jasných propojením je Oranžová alternativa, již počátkem osmdesátých let inicioval Waldemar „Major“ Fydrch ve Vratislavi. Tedy ve městě, kde fungovala razantní frakce Solidarity vedoucí skutečný a fyzický otevřený boj s tajnou policií. Postupem času se tato iniciativa rozšířila i do dalších polských měst.

Když trpaslíci bojují

Oranžová alternativa uspořádala řadu svérázných happeningů, namátkou třeba Kdo se bojí toaletního papíru, Vigilie říjnové revoluce či Stalinův pohřeb aneb pohřeb sobě. Happeningy, při kterých mladí lidé protestovali proti odvodům do armády tím, že v kartonových maketách tanků inscenovali pouliční bitvy.

Výstava Necenzurováno – polské nezávislé umění 80. let (GASK)
Zdroj: ČTK
Autor: Josef Vostánek

Charakteristické pro účastníky byly oranžové trpaslíkové čepičky, trpaslíci samotní pak byli vynikajícím logem celé aktivity, objevovali se na plakátech, na zdech a chodnicích. Všude. A policie z nich byla víceméně bezradná. Lidé, kteří nosili trpaslíkové čepice, přece nedělali nic protistátního, nemávali žádnými politickými hesly, přestože každému bylo jasné, že to je parodizující forma protidivádního protestu.

V roce 1988 se povedli parádní kousek zatčeným filmářům, když kameru ukrytou v batohu natočili své zatčení i následný výstřel na policii. I tento dvacetiminutový dokument lze v GASK zhlédnout.

Společnost za veselejší současnost

V Československu, přesně na 1. máje 1989, vystoupila na veřejnost Společnost za veselejší současnost, již založil Luboš Rychvalský se svou tehdejší ženou Bářou Štěpánovou a Petrem Paynem. Uspořádali Běh třídou Politických vězňů za politické vězně.

Stejná společnost v srpnu téhož roku organizovala v ulici Na Příkopě akci, při níž proti „demonstrantům“ zasahovalo čtrnáct příslušníků Vesele bezpečnosti vyzbrojených okurkovými a salámovými obušky, včetně „tajných policistů“. Ovšem policie byla demonstranty přemožena, a jak vzpomíná jeden z recesistických policistů, Ondřej Černý, „navíc nám sežrali okurky i salám“. Disident Stanislav Penc byl tehdy obviněn z „imitace policejního zákroku“.

Nedlouho poté vypustili Rychvalský se Štěpánovou a přáteli na Vltavu velkou modrou velrybu, jež za velkého ohlasu turistů na Karlově mostě plula směrem do Hamburku. V letáčku, rozdáváném kolemjdoucím, byly odkazy na biblického Jonáše, trojského koně i výročí srpnové okupace. Velryba ale daleko nedoplnula, policie, jež brzy dorazila, rybu chytila a rozdúpala.

Jak ale vyplyvá s už zmíněného poselství výstavy Necenzurováno: Žádná moc, byt sebebrutálnější, nemůže všechny zadupat.

Události v kultuře: Nová výstava v GASK

Autor: [Josef Vostánek](#)
zdroj: ČTK

VYDÁNO POD

Kultura Výtvarné umění Polsko
Galerie Středočeského kraje v Kutné Hoře
Umění Andrzej Wajda Výstava
Komunismus Totalita Leszek Sobocki
Tadeusz Boruta Solidarita

Oranžová trpasličí čepička proti vodním dělům. Jedinečná výstava nezávislého polského umění 80. let 20. století

9. září 2023 | [Vikendová příloha](#)

Výstava *Necenzurováno* reaguje na zákaz Solidarity a vyhlášení výjimečného stavu v roce 1981. Otevřena je v kutnohorské galerii GASK.

V prostorách galerie je představeno okolo sto třiceti děl (obrazy, sochy, instalace, plakáty, fotografie, filmy) šedesáti umělců, kteří v tomto období bojkotovali kulturní politiku prosazovanou komunistickými orgány.

Polští umělci bojovali proti brutálnímu režimu nejrůznějšími formami, nejen podobenstvími a historickými paralelami ve výtvarném umění a na divadle, satirickými plakáty a verši, květinovými kříži na veřejných prostranstvích, ale i originálními happeningy: „podpisem“ členů opoziční Oranžové alternativy byli trpasličí namalovaní na zdech. Objevovali se většinou na místech, kde před tím tajná policie zamalovala opoziční hesla. Oranžoví trpasličí se stali noční můrou tajných, protože: jak bojovat proti těmto neexistujícím? bytostem a nezesměšnit se? Existence oranžových trpaslíků je – bohužel – důležitá i v současném světě.

Výstava *Necenzurováno* v kutnohorské galerii GASK, komentovaná prohlídka | foto: GASK – Galerie Středočeského kraje

V pořadu, který o výstavě „Necenzurováno“ připravil Jiří Kamen, komentují vystavené artefakty její autor a kurátor Tadeusz Boruta a kurátor Richard Drury. Výstava je v GASKu otevřena do 17. 9. 2023.

autor: Jiří Kamen

Mladší bojovali ironií, starší patosem. Výstava ukazuje odpor proti komunistům v Polsku

1. 6. 2023

Touze polské společnosti po svobodě, síle nezávislé umělecké scény i masovému odporu ke komunistickému režimu je věnována expozice Necenzurováno v kutnohorské GASK – Galerii Středočeského kraje. Představuje nejen polské výtvarné umění, ale i dobové fotografie, plakáty a dokumenty z protirežimních happeningů nebo nezávislé divadlo.

Události v kultuře: Nová výstava v GASK

Výstava polského nezávislého umění osmdesátých let dvacátého století nabízí díla téměř šedesátky polských umělců, kteří bojkotovali kulturní politiku komunistických orgánů Polské lidové republiky po zavedení stanného práva v roce 1981. Výstava byla poprvé představena loni v Centru současného umění – Zámek Ujazdowski. Nyní jde o reprízu.

„Ukazujeme díla, kterými umělci manifestovali svou touhu po svobodě. Cílem a záměrem naší výstavy je ukázat umělecký protest a jeho různé formy. Poukázat také na novou ikonografii, která tehdy vznikala,“ říká kurátor výstavy Tadeusz Boruta.

Podle Boruty bylo tehdejší umění často velmi ironické, anebo naopak velmi patetické. „Tyto přístupy se vzájemně přebíjely. K ironii se spíše klonili mladší tvůrci, k pateticky pojatému umění pak starší tvůrci, kteří tento svůj úkol brali velmi vážně. Chceme také zdůraznit, že zásadní vliv na tvorbu umělců měla tehdy jejich kritická, existenciální situace,“ dodává Boruta.

Komunitní rozměr

Komunitní rozměr umění 80. let je zdůrazněn celou výstavou, která je postavena na hlavních uměleckých fenoménech projevujících se mimo kontrolu tehdy všudypřítomné státní cenzury. Názvy tematických prostor s obrazy, sochami a instalacemi jsou převzaty z názvů významných nezávislých výstav 80. let nebo důležitých uměleckých děl té doby. Jde například o Dusno, Oranžovou alternativu, Proti zlu, proti násilí či Znamení kříže.

Prezentuje nejen výtvarné umění vznikající v době komunistického útlaku, ale i dobové fotografie, plakáty a dokumenty z protirežimních happeningů či nezávislé divadlo. Výstavu doprovodí série přednášek, filmových projekcí a besed konaných v prostorách Galerie Středočeského kraje, v Knihovně Václava Havla a v kině Ponrepo.

Na znamení solidarity s trpící společností odmítla po událostech z prosince 1981 řada polských umělců spolupracovat se strukturami komunistického státu. Pro umělce bylo zásadní hledat neoficiální cesty, jak sdílet s výtvarným publikem svou tvorbu. Jedním z originálních způsobů byly takzvané kufrové výstavy, kvůli nimž umělci vytvářeli malé obrazy nebo zmenšené verze svých rozměrnějších děl a přenášeli je v kufru z bytu do bytu na přehlídky umění mimo dohled cenzury.

fot. materiały organizatora

Polska sztuka niezależna lat 80. zostanie zaprezentowana w GASK-u w Kutnej Horze

#sztukiwzupnie

27 maj → 17 wrz 2023

Udostępnij:

Miejce

Galeria Kraju Środkowoczeskiego - GASK

Galeria Regionu Środkowoczeskiego otwiera 27 maja przekrojową wystawę polskiej sztuki niezależnej lat 80. XX wieku – "Nie ocenzurowano". Będzie to prezentacja polskiego odpowiednika ówczesnej, czeskiej, nieoficjalnej sceny artystycznej, reagującego na rzeczywistość Solidarności i stanu wojennego (1981-1983).

To sztuka zaangażowana i zanurzona w kontekście historycznym, a jednocześnie wciąż dziś aktualna. W przestrzeniach GASK-u pokazane zostaną prace około sześćdziesięciu artystów, którzy w latach 80., w protestie przeciwko ogłoszeniu stanu wojennego, bojkotowali politykę kulturalną władz PRL. Wystawa organizowana jest we współpracy z Centrum Sztuki Współczesnej - Zamek Ujazdowski w Warszawie, Instytutem Adama Mickiewicza i Instytutem Polskim w Pradze.

Sytuacja w polskiej kulturze lat osiemdziesiątych była wyjątkowa. Większość wybitnych twórców identyfikowała się z wolnościowym zrywem społecznym w walce o wolność, który związany był z masowymi strajkami w sierpniu 1980 roku i powstaniem ogólnopolskiego, Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność". Ustępstwa ze strony reżimu pozwoliły na zwiększenie swobód obywatelskich i ograniczenie interwencji państwowej cenzury. Wprowadzenie przez komunistyczny reżim stanu wojennego (13 grudnia 1981 roku), dramatycznie przerwało ten tzw. "Karnawał Solidarności". Mimo że nastąpił okres masowych represji, władzom komunistycznym nie udało się zlać ducha wolności. W 1989 roku mógł on więc doprowadzić do transformacji ustrojowej w Polsce. Na znak solidarności z cierpiącym społeczeństwem wielu twórców, po wydarzeniach z grudnia 1981 roku, odmówiło współpracy ze strukturami państwa komunistycznego, bojkotując politykę kulturalną władzy państwowej.

Niezbędne stało się poszukiwanie przez artystów nieoficjalnych sposobów dzielenia się swoją twórczością z odbiorcami. Jednym z pierwszych i oryginalnych sposobów były wystawy walizkowe, gdzie wystawiający artyści tworzyli małe obrazy lub zminiaturyzowane repliki dużych prac, które następnie były przenoszone w walizce z mieszkań do mieszkań, gdzie odbywały się prezentacje sztuki poza zasięgiem wszechobecnej cenzury

· mówi Tadeusz Boruta, kurator wystawy. Niezależny ruch artystyczny szybko znalazł przestrzeń dla publicznych wystaw przy Kościele rzymskokatolickim, który był wówczas znaczącą siłą społeczną i otworzył się na twórców sprzeciwiających się reżimowi komunistycznemu. Poza kontrolą cenzury powstawały niezliczone dzieła sztuki, literatury, dramatu i muzyki, w których twórcy manifestowali swoją niezależność, wiedząc, że tylko kultura niezależna może wyrazić tę fundamentalną potrzebę człowieka, jaką jest pragnienie wolności.

Wystawa "Nie ocenzurowano" jest próbą ukazania fenomenu polskiego, niezależnego ruchu kulturalnego lat 80. Ekspozycja w GASK prezentuje siedem obszarów tematycznych, których nazwy zaczerpnięte zostały z tytułów ważnych wystaw niezależnych lat 80. lub istotnych dla tamtego czasu prac artystycznych (*Duszo, Pomarańczowa alternatywa, Wystawa walizkowa, Wiczernik, Mozól, Krzyż kwiatowy, Przeciw złu, przeciw przemocy, Znak krzyża, Obraz więzienny, Wściekły pies na zielonym tle*). Wystawa przedstawia więc nie tylko prace artystyczne powstałe w czasach PRL-u, ale także współczesne fotografie, plakaty i dokumenty z antyreżimowych happeningów, wystaw walizkowych w oryginalnej odsłonie, teatr niezależny i wiele innych. Prezentowana sztuka ukazuje jednostki i społeczeństwo w okresie represji, a także najważniejsze wydarzenia z tamtego okresu, takie jak ząbostwo "kapelana" "Solidarności" – księdza Jerzego Popiełuszki, czy pokojowe protesty w formie krzyży kwiatowych układanych w przestrzeni publicznej, z których jeden zakończył się zastrzałem trzech protestujących.

Wystawa "Nie ocenzurowano - polska sztuka niezależna lat 80" będzie prezentowana w terminie 28 maja - 17 września 2023 roku w GASK-u. Kuratorem wystawy jest Tadeusz Boruta, a ze strony GASK - Richard Drury. Wernisaż odbędzie się 27 maja o godz. 16.00 przed przestrzenią wystawienniczą Galerii 4. Podczas otwarcia wystąpi Lech Janerka z zespołem. Wystawie towarzyszyć będzie cykl wykładów, projekcji filmowych i debat odbywających się w GASK, Bibliotece Václava Havla i kinie Ponrepo. W ramach wystawy zostanie wydana publikacja oraz przewodnik w języku czeskim i angielskim.

Patronat nad projektem wystawy objęła marszałek Regionu Środkowoczeskiego, Petra Pecková. Projekt został dofinansowany z programu grantowego Forum Czesko-Polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej.

GASK - Galeria Kraju Środkowoczeskiego mieści się w dawnym kolegium jezuitów w Kutnej Horze. Jest to instytucja, która swoje zbiory i program wystawienniczy koncentruje na sztuce XX i XXI wieku.

Program towarzyszący wystawie Nie ocenzurowano. Polska sztuka niezależna lat 80.

30 maja / godz. 19.00

Praga, Biblioteka Václava Havla, Ostrovni 13

Debata - Nie ocenzurowano: sztuka i kultura w czasie niewoli / Białoruś

Fenomen kultury niezależnej i podziemia późnego okresu komunistycznego w Polsce i Czechosłowacji miał znaczenie nie tylko artystyczne, ale i społeczno-polityczne. W istotny sposób kształtował nasze myślenie o roli kultury w społeczeństwie i znaczeniu wolności. Walka toczona przez artystów w naszych krajach kilkadziesiąt lat temu jest teraz losem artystów w Białorusi. Interwencja cenzora, groźba więzienia czy konieczność emigracji to codzienność dla każdego, kto chce zachować duchową i twórczą niezależność. Jak tworzyć w takich warunkach? Jaka jest rola sztuki i kultury w czasach ograniczenia wolności? W dyskusji weźmie udział Galina Kazimirovskaya - dyrygent i kierownik chóru "CONCORDIA" oraz Yaraslava Ananka - kulturolog. Spotkanie poprowadzi Jáchym Topol.

Organizatorzy: Instytut Polski w Pradze, Instytut Adama Mickiewicza, Biuro Sił Demokratycznych Białorusi w Republice Czeskiej.

10 czerwca / godz. 14.00

Kutná Hora / GASK, Barborská 51-53

Oprowadzanie kuratorskie po wystawie.

10 czerwca / godz. 16.00

Kutná Hora / GASK, Barborská 51-53

Wieczór literacki poświęcony polskiej literaturze opozycyjnej lat 80. oraz prezentacja czeskiego wydania zbioru poezji Jana Polkowskiego "Głosy" - poetyckiej refleksji nad krwawym stłumieniem strajków w Gdańsku i Gdyni w 1970 roku. Z autorem spotkają się Józef Maria Ruzsar, historyk literatury i dyrektor Instytutu Literatury oraz tłumaczka - Lucie Szymanowska.

We współpracy z Instytutem Polskim w Pradze i Instytutem Literatury.

2 września / godz. 13.00

Kutná Hora / GASK, Barborská 51-53

Oprowadzanie kuratorskie po wystawie.

2 września / godz. 15.00

Kutná Hora / GASK, Barborská 51-53

Spotkanie na temat relacji polsko-czeskich w sztukach wizualnych lat 80.

We współpracy z Instytutem Polskim w Pradze.

2 września / godz. 18.00

Kutná Hora / GASK, Barborská 51-53

Pokaz filmu "Tenkrát v Praze"

Podczas spotkania zostanie zaprezentowany film dokumentalny Josefa Cisařovského "Tenkrát v Praze" o sytuacji niezależnej sceny muzycznej i kulturalnej w Czechosłowacji w latach 80. XX wieku. Po projekcji odbędzie się krótka dyskusja z reżyserem i bohaterem filmu - Milošem Cufíkiem.

6 września / godz. 19.00

Praga, Biblioteka Václava Havla, Ostrovni 13

Debata - "Nie ocenzurowano: Cenzura dzisiaj".

Żyjemy w społeczeństwie, które zasadę wolności słowa i wolności ekspresji artystycznej traktuje jako jedno z podstawowych praw. A jednak wątpliwości dotyczące realnego zakresu naszej wolności wypowiadzi wrzastają. Jacy są wrogowie wolności słowa dzisiaj? Polityczna poprawność? Algorytm mediów społecznościowych? Mechanizmy grantowe w kulturze?

Organizatorzy: Instytut Polski w Pradze, Instytut Adama Mickiewicza.

Przegląd polskich filmów "półknowników" / 12-14 września

Praga, Kino Ponrepo, Bartolomějská 291/11

Organizatorzy: Narodowe Filmowe Archiwum - Kino Ponrepo, Instytut Polski w Pradze, Instytut Adama Mickiewicza.

12 września / godz. 20.30

Pokaz filmu "Matka Królów" (reż. Janusz Zaorski, 1988)

13 września / godz. 18.00 i godz. 20.30

"Białe plamy w polskiej historii" - spotkanie i dyskusja z Maciejem Drygasem oraz pokaz filmu "Uslyszcie mój krzyk" (reż. Maciej Drygas, 1991).

godz. 20.30

Pokaz filmu "Kobieta samotna" (reż. Agnieszka Holland, 1981) z prelekcją Jacka Petryckiego.

14 września / godz. 18.00

Pokaz filmu "Przesłuchanie" (reż. Ryszard Bugajski, 1989) z prelekcją Jacka Petryckiego.

16 września / godz. 14.00

Kutná Hora / GASK, Barborská 51-53

Oprowadzanie kuratorskie po wystawie Nie ocenzurowano. Polska sztuka niezależna lat 80.

Uncensored: Polish independent art of 1980s on display in Kutná Hora

06/01/2023

Uncensored: Polish independent art of 1980s on display in Kutná Hora
Length of audio: 7:08
Photo: Tadeusz Bonsta, Archive of GASK

An exhibition presenting an overview of independent Polish art of the 1980s got underway in Gallery of the Central Bohemian Region this week. Called Uncensored, it presents the Polish equivalent of the post-1968 Czech underground art scene. I discussed the exhibition with one of its curators, Richard Drury:

"The exhibition showcases work done by young artists and independent artists during the 1980s who protested against the repressive regime that followed from 1981 with the declaration of martial law in Poland. These artists refused to work with the regime and found alternative ways of working and showing their art."

Richard Drury | Photo: Kateřina Rychtecká, Czech Radio

Czech-Polish Mural in Prague Holešovice | Photo: Martin Vaněš, Radio Prague International

Would you say the situation in which the Polish artists found themselves in the 1980s was similar to that in Czechoslovakia at the time?

"I would say if anything, the situation in Poland of the 1980s was similar to the situation in Czechoslovakia in the 1970s. The Czechs had this period called Normalisation, while the Poles were living in the era of quite brutal repression, which I have to say in Poland wasn't just brutal ideologically, it was also brutal in terms of physical violence from the side of the Communist regime."

"So in a sense you can compare the situations because in this country as well artists didn't boycott the state, they were boycotted by the state."

"So in Poland you would talk more about an opposition movement than an underground movement. It really is a kind of large community of people – citizens, artists, and writers – who came together and created interconnected national alternative culture."

"And I have to say the Catholic Church opened up its doors to a lot of these exhibition, because they weren't taking place in official galleries."

"Young artists and artists of older generations as well staged independent exhibitions in churches with no questions asked, basically. So the church spaces became a kind of focal point for a lot of artistic activity."

Photo: GASK

And are there any similarities between the Polish unofficial art scene and the Czechoslovak one?

"There is and there isn't. In Poland, obviously, you have a lot of Christian symbolism, but I think you would find a similarity at an existential level. The artist becomes an exile in his or her own country. You are marginalised and you are excluded from public life."

"But I think with the Polish art, as well as Christian symbolism, you find a lot of deep irony. I know that Czechs pride find themselves on being ironic, but with the Poles, they take it a step further."

"Because their situation was appreciably worse than it was in this country. Let's not forget that apart from the ideological oppression, Poland was also suffering shortages of food and consumer commodities. So it was not an easy life in many respects."

"The Poles reacted to this with deep irony. For instance the Orange Alternative Movement, which was a kind of dadaist student protest movement in Wrocław, which would stage mock tank battles in protest against the regime's insistence on military education at schools and universities. So I think the Poles took the fight to the regime in this respect."

GASK | Photo: GASK

The exhibition showcases around 130 works by 60 artists. What are some of the most interesting items on display?

"I would stress that the exhibition shows works by different generations of artists. It is really interesting to see how artists of different generations reacted to this very difficult situation in Poland during the 1980s."

"You have a work for instance by the elder artist Leszek Sobocki. It is entitled 'Stifling Situation'. It is a self-portrait. He is in a kind of tight-fitting uniform, which he is trying to pull down from his neck so he can breathe. So this says everything really, the artist's self-portrait showing how difficult it was just to exist and breathe in that country."

"You also have a very interesting chapter in terms of its concept, the so-called suit-case exhibitions arranged by the photographer Erazim Ciolek."

"At the exhibition, you have a life-sized photograph of these small-format paintings that were transported around the country and shown guerrilla-style to allow people to see what the unofficial art was being made."

"And so in places where we still have the original paintings available, they are hung on the wall on this large photograph where they would have hung in the 1980s."

"And then of course you have younger artists who are contemporaries who in Germany were called the Neue Wilde, or the New Wild painters, born in the second half of the 1950s."

"That includes an artist like Jacek Sroka, who paints this kind of neo-expressionist prison painting showing Lech Wałęsa allowed to walk in jail under the surveillance of a guard and his dog. So you see this young generation breaking through at the conclusion of the exhibition."

Would you say the art is still relevant to the present day?

"Very much so. The exhibition shows what is formally a historical chapter – the fight for freedom and freedom of expression in Poland in the 1980s."

"But I think given the situation we are living in now, where democracy and freedom are under threat, I think the idea of artists being in the sort of a vanguard of this fight for artistic and civic freedom is very much an important theme."

"I have to stress the emblem of the exhibition is a stencil street art piece by an artist Piotr Młodzeniec. It's got a tank in a red circle with a title No Entry for Tanks. And the emphasis of this entire exhibition is that this protest is peaceful. It is about overcoming violence and evil by peaceful means."

culture.pl ozn: gask, kutnahora
Zobacz profil
Zobacz więcej na Instagramie
Polubienia: 52
culture.pl
The exhibition Uncensored: Polish Independent Art of the 1980s opens on 27th May 2023 at Gallery of the Central Bohemian Region, GASK. This cross-sectional display focuses on the Polish underground art scene from the Solidarity and martial law era (1981-1983).
While strongly immersed in the historical and political context of that period, the presented artworks are still relevant today. The exhibition at GASK will showcase the work of about sixty artists who, in protest against the declaration of martial law in 1981, boycotted official cultural policy of the Polish People's Republic's authorities. The exhibition is organised in cooperation with Jizdzowski Castle Centre for Contemporary Art in Warsaw (@u_jaczowski), the Adam Mickiewicz Institute and the Polish Institute in Prague (@poland_praha)
#polishart #Uncensored #independentartist
Dodaj komentarz...

Země | Kultura | Kultura v Praze | V Koutné Hoře nastává Polské nezávislé umění 80. let

V Kutné Hoře vystavují Polské nezávislé umění 80.let

od redakce | 04.12.2023

Výstava Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let byla poprvé představena leti v Centru současného umění – Zámek Újezdčovice, její uspořádání v GASK – Galerii Středočeského kraje bude vůbec jednou nepřítomnou významného projektu. Výstava přetváří originální charakter nezávislého výstavního hnutí, působícího v letech 1981-1989 rámci iniciativy Výboru nezávislé kultury (Komitet Kultury Niezależnej). V prostorách GASK – Galerie Středočeského kraje jsou představena díla okolo šedesáti umělců, kteří v tomto období na protest proti vyhlášení výjimečného stavu bojkotovali kulturní politiku komunistických orgánů Polské lidové republiky.

Výstava Necenzurováno se snaží ukázat fenomén nezávislého kulturního hnutí 80. let v kontextu tvůrčího dialogu mezi umělci a společností po zavedení státního práva v Polsku 13. prosince 1981. Komunističtí umělci 80. let je zdůrazněnou částí výstavy, která je postavena na hlavních uměleckých fenoménech projevujících se mimo kontrolu lehké výstřední plátnové cenzury.

Při prohlídce výstavy divák prochází díla, která spoluzvonněji tematické prostory jejich názvy jsou přeznají z názvů významných nezávislých výstav 80. let nebo důležitých uměleckých děl té doby. Jedná se celkem o deset tematických okruhů (Dusno, Oranžová alternativa, Výstava kultů, Večeradlo, Dřina, Květinový kříž, Proti zlu, proti násilí, Znamení kříže, Obrazek z vízení, Vztekající pes na zeleném pozadí). Každý z těchto prostorů představuje obrazy, sochy a instalace vytvořené v období mezi zavedením státního práva a vznikem první nekomunistické vlády v roce 1989. Cílem výstavy je ukázat umění, které vyjadřuje omu specifickou dobu společenského odporu, umělecká díla vytvořená přímo v těchto letech.

Výstava si klade za cíl představit fenomén nezávislého umění v Polsku v 80. letech, ukázat specifickou ikonografii, obsah a tematická díla vytvořených v té době stejně jako významnosti forum uměleckého vyjádření, směr se projevoval nezávislými postoji umělců a jejich odpor vůči politické a ideologické indoktrinaci.

Piotr Augustynek, namalovaný v Křivčanech, sestavení a instalace Křivčanského okruhu, dílo se na protest proti "Tupolev 89" 27. srpna 1989 uštěpí Polštímu festivalu

Dřina Niewiedzial, Výjimečný akce: první kříž z květinových proužků, instalace namalovaná na stěně, 10. listopadu 1981, 16.12.1981

gram v koutné Hoře bude uskutečněný ve spolupráci s Polským institutem v Praze. Program v GASK, který zajišťuje knihovnik a dokumentátor Petr Adámek, se bude věnovat tématu českých překladů polské poezie 80. let, dále tématům polské hudby a filmové kultury 80. let a také klíčovému tématu neoficiálních česko-polských výtvarných dialogů 80. let. Polský institut připravuje v Křivčanech Václava Havla v Praze dvě diskusní setkání na témata volně související s výstavou v GASK: underground v Polsku a v Československu v 80. letech, současná situace v Bělorusku a podoby cenzury ve světě svobody.

Andrzej Wajda, Veliká, Okružní okruh ke knězi (1981) dílo 1981 Andrzej Wajda, Hra na zřetelné kontextu Bělho, instalace ve Varšavě 2. dubna 1982

Leszek Sokoł, z galie, Polštímu festivalu, 1989, dílo, plátno

m a odborným garantem projektu je Tadeusz Boruta, malíř a kurátor, který byl během sledovaného období 80. let organizátorem řady významných neoficiálních skupinových výstav. Kurátorem za GASK je Richard Drury, vedoucí kurátor GASK, který mj. realizoval mezi lety 1995-2003 řadu výstav českého výtvarného umění pro Homosexuální festival v Kálozích a který se zúčastnil realizace výstavy Tadeusz Kantor – Umění a paměť konané v roce 2002 v Českém muzeu výtvarných umění v Praze.

Dělní z kulturní výstavy na zámku v Újezdčovicích, listopad 1982

Foto nad tržem: Křivčanského okruhu na Vítězném náměstí, Varšava, 1982

Zdignowa Bajer, Socha z vody 1982 - 1988, fotografka, dílo, kálen

Fotografie © Petr Ondrášek

VLADA SKRŤA: Její úsporný balíček obsahuje i některé pikantnosti. Objevili jsme je

GASK chystá novou výstavu. V Kutné Hoře nabídne nezávislé umění z Polska 80. let

0 5 11.12.2023

Jan Šmek
Fotografie
Napsal si 0

0 5 11.12.2023

/FOTO, VIDEO/ Galerie Středočeského kraje (GASK) otevře 27. května unikátní průřezovou výstavu polského nezávislého umění 80. let 20. století - Necenzurováno. Jde o představení polského ekvivalentu tehdejší české neoficiální výtvarné scény, reagující na realitu Solidarity a výjimečného stavu (1981-1983).

Obrazy Eugeniusze Machy | Foto: se souhlasem GASK

V prostorách Galerie Středočeského kraje budou představena díla cca. šedesáti umělců, kteří během 80. let na protest proti vyhlášení výjimečného stavu bojkotovali kulturní politiku komunistických orgánů Polské lidové republiky.

Výstava Necenzurováno je pokus ukázat fenomén polského nezávislého kulturního hnutí osmdesátých let. **Expozice** v Galerii Středočeského kraje představuje sedm tematických okruhů, jejichž označení čerpá z názvů významných nezávislých výstav osmdesátých let nebo důležitých uměleckých děl z této doby (Dusno, Oranžová alternativa, Kufrová výstava, Večeradlo, Dřina, Květinový kříž, Proti zlu, proti násilí, Znamení kříže, Věžerský obrazek, Vztekající pes na zeleném pozadí).

Kříž z květin, Krakov, Jesuitští kostel, 1982/ zdroj: se souhlasem GASK

Necenzurováno tak v celé komplexnosti prezentuje nejen výtvarné umění vznikající v době komunistického útoku, ale i dobové fotografie, plakáty a dokumenty z protirežimních happeningů, kufrové výstavy v jejich původní podobě, nezávislé divadlo a mnoho dalšího. Vystavené umění reflektuje nejen jedince a společnost v období repress, ale také zásadní události této doby, jako byla vražda „kaplana Solidarity“ - kněze Jerzyho Popiełuszky, či pokojné protesty v podobě rozkládání květinových křížů na veřejných prostranstvích, kdy při jednom z nich byli zastřeleni tři protestující.

Situace v polské kultuře osmdesátých let byla výjimečná. Většina významných umělců se ztožňovala se společenskou aktivizací v boji za svobodu, která byla spojena s masovými stávkami ze srpna 1980 a se vznikem celonárodního nezávislého odborového hnutí Solidarity. Ústupky na straně režimu umožnily zvýšení občanské svobody a omezení zásahů státní cenzury. Vyhlášení výjimečného stavu polskou komunistickou mocí dne 13. prosince 1981 za dramatických okolností přerušilo tento takzvaný Karneval Solidarity.

Navzdory tomu, že nastalo období masových represí, komunistické moci se nepovedlo ducha svobody zlomit. V roce 1989 se tak mohli přetavit ve změnu režimu v Polsku. Na znamení solidarity s třpící společností odmítla po událostech z prosince 1981 řada umělců kooperovat se strukturami komunistického státu a bojkotovala kulturní politiku státní moci. „Pro umělce bylo zásadní hledat neoficiální cesty, jak sollet s výtvarným publikem svou tvorbu. Jedním z prvních a originálních způsobů byly takzvané kufrové výstavy, kdy vystavující umělci vytvářeli malé obrazy nebo zmenšené verze svých rozměrnějších děl a ty se následně v kufry přenášely z bytu do bytu, kde probíhaly přehlídky umění mimo dohled výstřední cenzury,“ říká kurátor výstavy Tadeusz Boruta.

Nezávislé umělecké kříže brzy našly prostor pro veřejné výstavy u fimsokotolické církve, jež byla v té době významnou společenskou silou a otevřela se umělcům, kteří bojkotovali komunistický režim. Mimo dohled cenzury tak vznikla bezpečná výtvarných, literárních, dramatických či hudebních děl, jejichž tvůrčí manifestovali svou nezávislost a vědomím, již je touha po svobodě.

Expozice Necenzurováno - Polské nezávislé umění 80. let se uskuteční v GASK od 28. května do 17. září 2023. Jejím kurátorem je Tadeusz Boruta, kurátorem za GASK je Richard Drury. Vernisáž výstavy bude 27. května od 16 hodin před výstavním prostorem Galerie 4 a doplní ji koncert polského zpěváka Lecha Janerky.

Výstavu doprovodí série přednášek, filmových projekcí a besed konaných v prostorách Galerie Středočeského kraje, v Křivčanech Václava Havla a v kině Ponrepo. K výstavě vyjde publikace a průvodce v českém a anglickém jazyce. Výstava se koná ve spolupráci s Centrem současného umění - Zámek Ujazdowski ve Varšavě, Institutem Adama Mickiewicze a Polským institutem v Praze.

Cookie Policy

“Uncensored” – an exhibition of Polish art in the Czech Republic

LOCAL Angella Breaking News 6 dni temu

“Uncensored” – an exhibition of Polish art in the Czech Republic

Kutná Hora is an hour's drive from Prague, a gem of medieval and baroque architecture. It is also the seat of one of the most important art galleries in the Czech Republic – the Central Bohemian Gallery GASK, located in the historic complex of the former Jesuit college. On May 27, the largest exhibition of Polish art in the Czech Republic opened in this place for several years.

A cross-sectional exhibition of Polish independent art of the 1980s – “Uncensored” was created thanks to the cooperation of GASK with the Center for Contemporary Art – Ujazdowski Castle in Warsaw, the Adam Mickiewicz Institute and the Polish Institute in Prague. It is a presentation of the Polish equivalent of the then Czech artistic “underground”, art reacting to the reality of Solidarity and martial law. It is art that is engaged and immersed in a historical context, and at the same time still relevant today. In the spaces of GASK, works of several dozen artists are shown, who in the 1980s, in protest against the declaration of martial law, boycotted the cultural policy of the authorities of the People's Republic of Poland.

It has become necessary for artists to search for unofficial ways of sharing their work with the audience. One of the first and original methods was the “suitcase exhibitions”, where exhibiting artists created small paintings or miniaturized replicas of large works, which were then carried in a suitcase from apartment to apartment, where art presentations took place beyond the reach of ubiquitous censorship

– said prof. Tadeusz Boruta, author of the exhibition concept.

The curator of the Czech gallery, Richard Drury, added during the vernissage that **one of the most interesting dimensions of the exhibition for the Czech viewer is the strong religious element.** The independent artistic movement quickly found space for public exhibitions at the Roman Catholic Church, which was a significant social force at the time and opened up to artists opposed to the communist regime.

GALLERY:

photo: Daniel Echaust, Kateřina Simerova

Countless works of art, literature, drama and music were created outside the control of censorship, the creators of which manifested their independence, knowing that only culture could express this fundamental human need, which is the desire for freedom. The key element of the dialogue between artists and society, whose voice they became during the enslavement, was pointed out by the Minister of Culture and National Heritage, Prof. Piotr Gliński. The letter was read by the director of CSW, Piotr Bernatowicz.

One of the curiosities of the exhibition is Andrzej Wajda's sketchbook for the play “Wieczernik” from 1985, which has not been shown anywhere before. This sketchbook is of extraordinary value, as it is a living record of the legendary performance from the Church of Divine Mercy, which the director prepared on the motifs of Ernest Bryll's play. In addition to notes, Wajda allows us to admire his perfectly painted watercolors. The sketchbook was made available for the exhibition by the Manggha Museum in Krakow.

This is the largest exhibition of Polish art in the Czech Republic in recent years. In addition, it touches on a historical moment when Poland and Polish culture played a special role for the Czechs, at least those who wanted freedom. She was an inspiration and a sign of hope

– says director of the Polish Institute in Prague Maciej Ruczej.

Cookie Policy

Czechs can get acquainted with Polish art of the 1980s, which was created without censorship | going.pl

LOCAL Angella Breaking News 6 dni temu

Czechs can get acquainted with Polish art of the 1980s, which was created without censorship | going.pl

A review exhibition of Polish independent art of the 1980s – “Uncensored” – was opened on Saturday in the Srodkowoczeska Gallery in Kutna Hora, approx. 65 km from Prague. It presented the works of about 60 artists who boycotted the cultural policy of the communist authorities and created engaged art.

The exhibition is a partial repetition of the 2022 project from the Center for Contemporary Art at the Ujazdowski Castle in Warsaw.

“There were over 200 works in the Ujazdowski Castle, there are 130 here, so this has significantly reduced this exhibition. The layout of the rooms here is different” – Tadeusz Boruta, the curator of both exhibitions, told PAP. He pointed out that when preparing the version for the Czech viewer, he decided to show some threads more broadly.

These include, for example, the opening of the Catholic Church to artists, also when it comes to rooms. In one of the threads entitled Cenacle, Andrzej Wajda, well-known in the Czech Republic, was recalled. One of his sketchbooks is shown, and next to it is a picture of the director, who was a talented cartoonist.

Richard Drury, curator from the Czech side, also pointed out the phenomenon of contacts with the Church in an interview with PAP. “The notion that the Catholic Church at that time, at least in the 1980s, tended to increase the space for young or independent artists, giving them the opportunity to self-fulfillment without question, without, say, doctrine or oversight, is also a beautiful lesson for today” – said the curator.

Drury, who saw the exhibition in Poland, said that he had found answers to many of his questions. “How did an artist in 1980s Poland manage to face the crazy situation of lack of freedom? The exhibition shows how each of them came to inner freedom, creative freedom, emphasized Drury.

During the vernissage, the historical context was reminded. Most of the eminent artists identified themselves with the libertarian social uprising, which was associated with mass strikes in August 1980 and the emergence of Solidarity. After the “Carnival of Solidarity” came the martial law and artists’ break with the official circulation.

“It has become necessary for artists to look for unofficial ways to share their work with audiences. One of the first and original ways was +suitcase exhibitions+. Artists created small paintings or miniature replicas of large works, which were then carried in a suitcase from apartment to apartment, where art presentations took place beyond the reach of ubiquitous censorship,” Tadeusz Boruta explained one of the forms of contact between artists and audiences.

The director of the Ujazdowski Castle Center for Contemporary Art, Piotr Bernatowicz, pointed out in an interview with PAP that collecting works for the exhibition was not an easy thing. “It is a paradox because the decade of the 1980s is not far away, but it turns out that these works are not often shown. In the 1980s, it was a very lively movement with nearly 2,000 members. Artists who participated in it. In the 1990s, he was sent to museums, to museum storerooms, and people rarely return to that period,” he said.

During the vernissage, Bernatowicz read a letter from the Deputy Prime Minister, Minister of Culture and National Heritage, Piotr Gliński, who pointed out that the exhibition is an attempt to show the phenomenon of the independent culture movement of the 1980s in the context of a creative dialogue between artists and society after the introduction of martial law.

The exhibition was prepared in cooperation with the Polish Institute in Prague, the Adam Mickiewicz Institute, the Ujazdowski Castle Center for Contemporary Art and the Central Bohemian Gallery in Kutna Hora. Polish art will be presented there until mid-September. The exhibition will be accompanied by actions introducing Polish literature, film and music. On Saturday, Lech Janerka played in Kutna Hora.

From Kutna Hora Piotr Görecki (PAP)

TZ: V GASK bude vystaveno polské nezávislé umění osmdesátých let

Artalk | 15. 5. 2023 | TISKOVÉ ZPRÁVY

Galerie Středočeského kraje otvírá 27. května průřezovou výstavu polského nezávislého umění 80. let 20. století – Necenzurováno. Jde o představení polského ekvivalentu tehdejší české neoficiální výtvarné scény, reagující na realitu Solidarity a výjimečného stavu (1981–1983). Je to umění angažované a ponořené do dějinného kontextu, přesto i v dnešních souvislostech stále aktuální. V prostorách Galerie Středočeského kraje budou představena díla cca. šedesáti umělců, kteří během 80. let na protest proti vyhlášení výjimečného stavu bojkotovali kulturní politiku komunistických orgánů Polské lidové republiky. Výstava se koná ve spolupráci s Centrem současného umění – Zámek Ujazdowski ve Varšavě, Institutem Adama Mickiewicze a Polským institutem v Praze.

28. 5. – 17. 9. 2023

Situace v polské kultuře osmdesátých let byla výjimečná. Většina významných umělců se ztotožňovala se společenskou aktivací v boji za svobodu, která byla spojena s masovými stávkami ze srpna 1980 a se vznikem celonárodního nezávislého odborového hnutí Solidarity. Ústupky na straně režimu umožnily zvýšení občanské svobody a omezení zásahů státní cenzury. Vyhlášení výjimečného stavu polskou komunistickou mocí dne 13. prosince 1981 za dramatických okolností přerušilo tento takzvaný Kameval Solidarity. Navzdory tomu, že nastalo období masových represí, komunistické mocí se nepovedlo ducha svobody zlomit. V roce 1989 se tak mohl přetavit ve změnu režimu v Polsku. Na znamení solidarity s třpící společností odmítla po událostech z prosince 1981 řada umělců kooperovat se strukturami komunistického státu a bojkotovala kulturní politiku státní moci. „Pro umělce bylo zásadní hledat neoficiální cesty, jak sdílet s výtvarným publikem svou tvorbu. Jedním z prvních a originálních způsobů byly takzvané kufrové výstavy, kdy vystavující umělci vytvářeli malé obrazy nebo zmenšené verze svých rozměrnějších děl a ty se následně v kufru přenášely z bytu do bytu, kde probíhaly přehlídky umění mimo dohled všudypřítomné cenzury,“ říká kurátor výstavy Tadeusz Boruta. Nezávislé umělecké hnutí brzy našlo prostor pro veřejné výstavy u římskokatolické církve, jež byla v té době významnou společenskou silou a otevřela se umělcům, kteří bojkotovali komunistický režim. Mimo dohled cenzury tak vznikal bezpečný výtvarný, literární, dramatický či hudební děj, jejichž tvůrci manifestovali svou nezávislost s vědomím, že pouze nezávislá kultura je s to vyjádřit onu základní lidskou zkušenost, již je touha po svobodě.

Výstava *Necenzurováno* je pokusem ukázat fenomén polského nezávislého kulturního hnutí osmdesátých let. Expozice v Galerii Středočeského kraje představuje sedm tematických okruhů, jejichž označení čerpá z názvů významných nezávislých výstav osmdesátých let nebo důležitých uměleckých děl z této doby (*Dusno, Oranžová alternativa, Kufrová výstava, Večeřadlo, Dřina, Květinový kříž, Proti zlu, Proti násilí, Znamení kříže, Vězeňský obrázek, Vztekající pes na zeleném pozadí*). *Necenzurováno* tak v celé komplexnosti prezentuje nejen výtvarné umění vznikající v době komunistického útlaku, ale i dobové fotografie, plakáty a dokumenty z protirežimních happeningů, kufrové výstavy v jejich původní podobě, nezávislé divadlo a mnoho dalšího. Vystavené umění reflektuje nejen jedince a společnost v období represe, ale také zásadní události této doby, jako byla vražda „kaplana Solidarity“ – kněze Jerzyho Popieluszka, či pokojné protesty v podobě rozkládání květinových křížů na veřejných prostranstvích, kdy při jednom z nich byli zastřeleni tři protestující.

Expozice *Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let* se koná v GASK od 28. května do 17. září 2023. Jejím kurátorem je Tadeusz Boruta, kurátorem za GASK je Richard Drury. Vernisáž výstavy proběhne 27. května od 16 hodin před výstavním prostorem Galerie 4 a doplní ji koncert polského zpěváka Lecha Janerky. Výstavu doprovodí série přednášek, filmových projekcí a besed konaných v prostorách Galerie Středočeského kraje, v Knižnovně Václava Havla a v kině Ponrepo. K výstavě vyjde publikace a průvodce v českém a anglickém jazyce.

Záštitu nad výstavním projektem převzala hejtmanka Středočeského kraje Mgr. Petra Pecková. Projekt byl podpořen z prostředků v rámci dotačního programu Ministerstva zahraničních věcí České republiky Česko-polské fórum.

GASK – Galerie Středočeského kraje sídlí v bývalé jezuitské koleji v Kutné Hoře. Je institucí zaměřenou svou sbírkou i výstavním programem na výtvarné umění 20. a 21. století.

Galerie středočeského kraje Kutná Hora

„BEZ CENZURY“ – VÝSTAVA POLSKÉHO UMĚNÍ V ČR

Posted On: 28 Červen, 2023

Kutná Hora leží hodinu jízdy od Prahy, klenotu středověké a barokní architektury. Je také sídlem jedné z nejvýznamnějších uměleckých galerií České republiky – Středočeské galerie GASK, která se nachází v historickém areálu bývalé jezuitské koleje. 27. května byla na tomto místě otevřena již několik let největší výstava polského umění v České republice.

Průřezová výstava polského nezávislého umění 80. let – „Bez cenzury“ vznikla díky spolupráci GASK s Centrem současného umění – Zámek Ujazdowski ve Varšavě, Institutem Adama Mickiewicze a Polským institutem v Praze. „Jde o prezentaci polského ekvivalentu tehdejšího českého uměleckého „undergroundu“, umění reagující na realitu Solidarity a stanného práva. Je to umění angažované a ponořené do historického kontextu a zároveň vždy aktuální. V prostorách GASK jsou prezentována díla desítek umělců, kteří v 80. letech na protest proti vyhlášení stanného práva bojkotovali kulturní politiku úřadů Polské lidové republiky.

Pro umělce se stalo nutností hledat neoficiální způsoby, jak sdílet svou práci s veřejností. „Jednou z prvních a originálních metod byly „kufrové výstavy“, kdy vystavující umělci vytvářeli malé obrazy nebo miniatury zobrazení repliky velkých děl, které se pak v kufru převážela z bytu do bytu, kde se umělecké prezentace odehrávaly mimo dosah, všudypřítomná cenzura.

– řekl prof. Tadeusz Boruta, autor konceptu výstavy.

Při vernisáži dodal kurátor české galerie Richard Drury jedním z nejzajímavějších rozměrů výstavy pro českého diváka je silný náboženský prvek. Nezávislé umělecké hnutí brzy našlo prostor pro veřejné výstavy v římskokatolické církvi, která byla v té době významnou společenskou silou a otevřela se umělcům odmítajícím komunistický režim.

GALERIE:

foto: Daniel Echaust, Kateřina Simerová

Mimo kontrolu cenzury vzniklo bezpečí uměleckých, literárních, divadelních a hudebních děl, jejichž tvůrci prokázali svou nezávislost s vědomím, že pouze kultura může vyjádřit tuto základní lidskou potřebu, kterou je touha po svobodě. Klíčový prvek dialogu mezi umělci a společností, jež se stali hlasem během zotrobování, vyzdívil ministr kultury a národního dědictví prof. Piotr Glinyski. Dopis přečetl ředitel CSW Piotr Bernatowicz.

Jednou z kuriozit výstavy je skicák Andrzeje Wajdy ke hře „Wieżemik“ z roku 1985, která dosud nebyla nikde uvedena. Tento skicák má mimořádnou hodnotu, protože je názorným líčením legendárního zobrazení kostela Božího Milosrdenství, které režisér připravil podle předloh ze hry Ernesta Brylla. Kromě poznámek nám Wajda umožňuje obdivovat jeho dokonale malované akvarely. Skicář pro výstavu zřídilo Muzeum Manggha v Krakově.

Jde o největší výstavu polského umění v České republice za poslední roky. Navíc se dotýká historického momentu, kdy Polsko a polská kultura hrály pro Čechy, alespoň ty, kteří chtěli svobodu, zvláště roli. Byla inspirací a znamením naděje

– říká ředitel Polského institutu v Praze Maciej Ruczałka.

SEDM DOMÉN

Výstava „Bez cenzury“ je pokusem ukázat fenomén polského nezávislého kulturního hnutí 80. let. Výstava v GASK představuje sedm tematických okruhů, jejichž názvy byly převzaty z názvů významných samostatných výstav 80. let nebo významných uměleckých děl té doby (*Dusno, Oranžová alternativa, Kufrová výstava, Večeřadlo, Mozl, Květinový kříž, Proti zlu, Proti násilí, Znamení kříže, vězeňský obrázek, vztekající pes na zeleném pozadí*). Výstava proto představuje nejen umělecká díla vytvořená za dob Polské lidové republiky, ale také současné fotografie, plakáty a dokumenty z protirežimních akcí, výstavy kultur v původním znění, nezávislé divadlo a mnohé další.

Prezentované umění ukazuje jednotlivce a společnost v období represe, stejně jako nejvýznamnější události tohoto období, jako je vražda „kaplana“ Solidarity – otce Jerzyho Popieluszka nebo pokojné demonstrace pod tarem kříže květin. uspořádané ve veřejném prostoru, z nichž jeden měl za následek zastřelení tří demonstrantů.

Na vernisáži 27. května vystoupila tehdejší indie hudební legenda Lech Janerka se svou kapelou.

Lech Janerka

Výstavu bude doprovázet série přednášek, filmových projekcí a debat, které se uskuteční v GASK a v Praze – v Knižnovně Václava Havla a v kině Národního filmového archivu Ponrepo. Doprovodnými akcemi budou setkání věnovaná aktuální situaci umělců v Bělorusku.

Výstava „Necenzurované – polské nezávislé umění 80. let“ bude prezentována od 28. května do 17. září 2023 v GASK. Kurátorem výstavy je Tadeusz Boruta a za GASK Richard Drury.

Strýc

mzv.cz (MZV ČR)

Ze světa | 14.06.2023 15:39:00

GASK vystavuje polské nezávislé umění osmdesátých let**GASK vystavuje polské nezávislé umění osmdesátých let**

14.06.2023 / 15:20 | Aktualizováno: 14.06.2023 / 15:39

Galerie Středočeského kraje otevřela 27. května průřezovou výstavu polského nezávislého umění 80. let 20. století – Necenzurováno. Jde o představení polského ekvivalentu tehdejší české neoficiální výtvarné scény, reagující na realitu Solidarity a výjimečného stavu (1981–1983). Je to umění angažované a ponořené do dějinného kontextu, přesto i v dnešních souvislostech stále aktuální. V prostorách Galerie Středočeského kraje jsou představena díla cca šedesáti umělců, kteří během 80. let na protest proti vyhlášení výjimečného stavu bojkotovali kulturní politiku komunistických orgánů Polské lidové republiky. Výstava se koná ve spolupráci s Centrem současného umění – Zámek Ujazdowski ve Varšavě, Institutem Adama Mickiewicze a Polským institutem v Praze.

gask1

Situace v polské kultuře osmdesátých let byla výjimečná. Většina významných umělců se ztotožňovala se společenskou aktivací v boji za svobodu, která byla spojena s masovými stávkami ze srpna 1980 a se vznikem celonárodního nezávislého odborového hnutí Solidarity. Ústupky na straně režimu umožnily zvýšení občanské svobody a omezení zásahů státní cenzury. Vyhlášení výjimečného stavu polskou komunistickou mocí dne 13. prosince 1981 za dramatických okolností přerušilo tento takzvaný Karneval Solidarity. Navzdory tomu, že nastalo období masových represí, komunistické moci se nepovedlo ducha svobody zlomit. V roce 1989 se tak mohl přetavit ve změnu režimu v Polsku. Na znamení solidarity s trpící společností odmítla po událostech z prosince 1981 řada umělců kooperovat se strukturami komunistického státu a bojkotovala kulturní politiku státní moci. „Pro umělce bylo zásadní hledat neoficiální cesty, jak sdílet s výtvarným publikem svou tvorbu. Jedním z prvních a originálních způsobů byly takzvané kufrové výstavy, kdy vystavující umělci vytvářeli malé obrazy nebo zmenšené verze svých rozměrnějších děl, a ty se následně v kufru přenášely z bytu do bytu, kde probíhaly přehlídky umění mimo dohled všudypřítomné cenzury,“ říká kurátor výstavy Tadeusz Boruta. Nezávislé umělecké hnutí brzy našlo prostor pro veřejné výstavy u římskokatolické církve, jež byla v té době významnou společenskou silou a otevřela se umělcům, kteří bojkotovali komunistický režim. Mimo dohled cenzury tak vznikal bezpočet výtvarných, literárních, dramatických či hudebních děl, jejichž tvůrci manifestovali svou nezávislost s vědomím, že pouze nezávislá kultura je s to vyjádřit onu základní lidskou zkušenost, již je touha po svobodě.

gask2

Výstava Necenzurováno je pokusem ukázat fenomén polského nezávislého kulturního hnutí osmdesátých let. Expozice v Galerii Středočeského kraje představuje sedm tematických okruhů, jejichž označení čerpá z názvů významných nezávislých výstav osmdesátých let nebo důležitých uměleckých děl z této doby (Dusno, Oranžová alternativa, Kufrová výstava, Večeřadlo, Dřina, Květinový kříž, Proti zlu, proti násilí, Znamení kříže, Vězeňský obrázek, Vzteklý pes na zeleném pozadí). Necenzurováno tak v celé komplexnosti prezentuje nejen výtvarné umění vznikající v době komunistického útlaku, ale i dobové fotografie, plakáty a dokumenty z protirežimních happeningů, kufrové výstavy v jejich původní podobě, nezávislé divadlo a mnoho dalšího. Vystavené umění reflektuje nejen jedince a společnost v období represe, ale také zásadní události této doby, jako byla vražda „kaplana Solidarity“ – kněze Jerzyho Popiełuszka, či pokojné protesty v podobě rozkládací květinových křížů na veřejných prostranstvích, kdy při jednom z nich byli zastřeleni tři protestující.

gask3

Expozice Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let se koná v GASK od 28. května do 17. září 2023. Jejím kurátorem je Tadeusz Boruta, kurátorem za GASK je Richard Drury. Vernisáž výstavy proběhla 27. května společně s koncertem polského kytaristy a zpěváka Lecha Janerky. Výstavu doprovází série přednášek, filmových projekcí a besed konaných v prostorách Galerie Středočeského kraje, v Knihovně Václava Havla a v kině Ponrepo. K výstavě existuje průvodce v českém a anglickém jazyce a (ke konci výstavy) vyjde také publikace v anglickém jazyce.

gask4

Záštitu nad výstavním projektem převzala hejtmanka Středočeského kraje Mgr. Petra Pecková. Projekt byl podpořen z prostředků v rámci dotačního programu Ministerstva zahraničních věcí České republiky Česko-polské fórum.

GASK – Galerie Středočeského kraje sídlí v bývalé jezuitské koleji v Kutné Hofe. Je institucí zaměřenou svou sbírkou i výstavním programem na výtvarné umění 20. a 21. století.

Uncensored: Polish independent art of 1980s on display in Kutná Hora

Photo: Tadeusz Boruta, Archive of GASK

An exhibition presenting an [overview of independent Polish art of the 1980s](#) got underway in [Gallery of the Central Bohemian Region](#) this week. Called Uncensored, it presents the Polish equivalent of the post-1968 Czech underground art scene. I discussed the exhibition with one of its curators, Richard Drury:

“The exhibition showcases work done by young artists and independent artists during the 1980s who protested against the repressive regime that followed from 1981 with the declaration of martial law in Poland. These artists refused to work with the regime and found alternative ways of working and showing their art.”

See the rest [here](#).

Author: [Ruth Fraňková](#)

Polské nezávislé umění osmdesátých let v GASK

Více o akci...

28. 17 Necenzurováno: Výstava nezávislého...
Galerie GASK

Sdílej:

Galerie Středočeského kraje koncem května otevře průřezovou výstavu polského nezávislého umění 80. let 20. století – Necenzurováno. Jde o představení polského ekvivalentu tehdejší české neoficiální výtvarné scény, reagující na realitu Solidarity a výjimečného stavu. Jedná se o umění angažované a ponořené do dějinného kontextu, přesto i v dnešních souvislostech stále aktuální.

V prostorách Galerie Středočeského kraje budou představena díla zhruba šedesáti umělců, kteří během 80. let na protest proti vyhlášení výjimečného stavu bojkotovali kulturní politiku komunistických orgánů Polské lidové republiky. Výstava se koná ve spolupráci s Centrem současného umění – Zámek Ujazdowski ve Varšavě, Institutem Adama Mickiewicze a Polským institutem v Praze.

Místo konání: Galerie GASK

„Pro umělce bylo zásadní hledat neoficiální cesty, jak sdílet s výtvarným publikem svou tvorbu. Jedním z prvních a originálních způsobů byly takzvané kufrové výstavy, kdy vystavující umělci vytvářeli malé obrazy nebo zmenšené verze svých rozměrnějších děl a ty se následně v kufru přenášely z bytu do bytu, kde probíhaly přehledky umění mimo dohled úsudypřítomné cenzury.“ Fíká kurátor výstavy Tadeusz Boruta.

Foto: GASK

Výstava *Necenzurováno* je pokusem ukázat fenomén polského nezávislého kulturního hnutí osmdesátých let. Expozice v Galerii Středočeského kraje představuje sedm tematických okruhů, jejichž označení čerpá z názvů významných nezávislých výstav osmdesátých let nebo důležitých uměleckých děl z této doby (*Dusno, Oranžová alternativa, Kufrová výstava, Večeřadlo, Dřina, Květinový kříž, Proti zlu, proti násilí, Znamení kříže, Vězeňský obrázek, Vztekly pes na zeleném pozadí*). Expozice tak v celé komplexnosti prezentuje nejen výtvarné umění vznikající v době komunistického útlaku, ale i dobové fotografie, plakáty a dokumenty z protirežimních happeningů, kufrové výstavy v jejich původní podobě, nezávislé divadlo a mnoho dalšího. Vystavené umění reflektuje nejen jedince a společnost v období represe, ale také zásadní události této doby, jako byla vražda „kaplana Solidarity“ – kněze Jerzyho Popieluszka, či pokojné protesty v podobě rozkládání květinových křížů na veřejných prostranstvích, kdy při jednom z nich byli zastřeleni tři protestující.

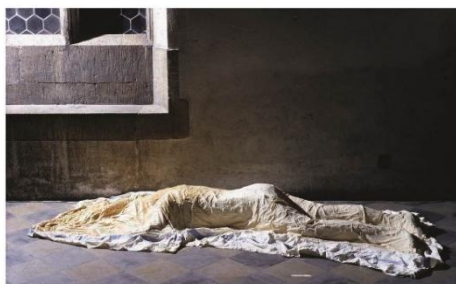

Foto: GASK

Od 28. května do 17. září bude expoziční *Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let* k vidění v GASK. Jejím kurátorem je Tadeusz Boruta, kurátorem za GASK je Richard Drury.

Vernisáž výstavy proběhne 27. května od 16 hodin před výstavním prostorem Galerie 4 a doplní ji koncert polského zpěváka Lecha Janerky. Výstavu doprovodí série přednášek, filmových projekcí a besed konaných v prostorách Galerie Středočeského kraje, v Knihovně Václava Havla a v kině Ponrepo. K výstavě vyjde publikace a průvodce v českém a anglickém jazyce.

Foto: GASK

15.5.2023 | Lea Uherková

Sdílej:

Polské nezávislé umění osmdesátých let v Galerii Středočeského kraje

9.5.2023 Vítězslav Hospes

Jedním z mnoha vystavených děl jsou obrazy, jejichž autorem je Eugeniusz Mucha.

Zdroj: TZ GASK

Galerie Středočeského kraje (sídlí v Jezuitské koleji v Kutné Hoře) otvírá od 27. května 2023 průřezovou výstavu polského nezávislého umění 80. let 20. století – zásadní mezinárodní výstavní projekt Necenzurováno. Jde o představení polského ekvivalentu tehdejší české neoficiální výtvarné scény, reagující na realitu Solidarity a výjimečného stavu (1981–1983). Je to umění angažované a ponořené do dějinného kontextu, přesto i v dnešních souvislostech stále aktuální. V prostorách Galerie Středočeského kraje budou představena díla zhruba šedesáti umělců, kteří během 80. let na protest proti vyhlášení výjimečného stavu bojkotovali kulturní politiku komunistických orgánů Polské lidové republiky. Výstava se koná ve spolupráci s Centrem současného umění – Zámek Ujazdowski ve Varšavě, Institutem Adama Mickiewicze a Polským institutem v Praze.

Situace v polské kultuře osmdesátých let byla výjimečná. Většina významných umělců se ztotožňovala se společenskou aktivizací v boji za svobodu, která byla spojena s masovými stávkami ze srpna 1980 a se vznikem celonárodního nezávislého odborového hnutí Solidarity. Ústupky na straně režimu umožnily zvýšení občanské svobody a omezení zásahů státní cenzury. Vyhlášení výjimečného stavu polskou komunistickou mocí dne 13. prosince 1981 za dramatických okolností přerušilo tento takzvaný Karneval Solidarity. Navzdory tomu, že nastalo období masových represí, komunistické mocí se nepovedlo ducha svobody zlomit. Mimo dohled cenzury tak vznikal bezpočet výtvarných, literárních, dramatických či hudebních děl, jejichž tvůrci manifestovali svou nezávislost s vědomím, že pouze nezávislá kultura je s to vyjádřit onu základní lidskou zkušenost, již je touha po svobodě.

Výstava Necenzurováno je pokusem ukázat fenomén polského nezávislého kulturního hnutí osmdesátých let. Expozice v Galerii Středočeského kraje představuje sedm tematických okruhů, jejichž označení čerpá z názvů významných nezávislých výstav osmdesátých let nebo důležitých uměleckých děl z této doby (Dusno, Oranžová alternativa, Kufrová výstava, Večeřadlo, Dřina, Květinový kříž, Proti zlu, proti násilí, Znamení kříže, Vězeňský obrázek, Vztekly pes na zeleném pozadí). Necenzurováno tak v celé komplexnosti prezentuje nejen výtvarné umění vznikající v době komunistického útlaku, ale i dobové fotografie, plakáty a dokumenty z protirežimních happeningů, kufrové výstavy v jejich původní podobě, nezávislé divadlo a mnoho dalšího. Vystavené umění reflektuje nejen jedince a společnost v období represe, ale také zásadní události této doby.

Expozice Necenzurováno – Polské nezávislé umění 80. let se koná v GASK od 28. května do 17. září 2023. Jejím kurátorem je Tadeusz Boruta, kurátorem za GASK je Richard Drury. Vernisáž výstavy proběhne 27. května od 16 hodin před výstavním prostorem Galerie 4 a doplní ji koncert polského zpěváka Lecha Janerky. Výstavu doprovodí série přednášek, filmových projekcí a besed konaných v prostorách Galerie Středočeského kraje, v Knihovně Václava Havla a v kině Ponrepo, vyjde k ní i publikace a průvodce v českém a anglickém jazyce.

Záštitu nad výstavním projektem převzala hejtmanka Středočeského kraje Mgr. Petra Pecková. Projekt byl podpořen z prostředků v rámci dotačního programu Ministerstva zahraničních věcí České republiky Česko – polské fórum. Podklady k tomuto materiálu jsou čerpány z TZ GASK.

Cześć mogą zapoznać się z polską sztuką lat 80., która powstała poza cenzurą

Publikacja: 28.05.2023 Kultura i sztuka

Wystawa „Nie cenzurowano” w Galerii Śródkowoczeskiej w Kutnej Horze

W Galerii Śródkowoczeskiej w Kutnej Horze, ok. 65 km od Pragi, otwarto w sobotę przeglądową wystawę polskiej sztuki niezależnej lat 80. XX wieku – „Nie cenzurowano”. Zaprezentowano na niej prace około 60 artystów, którzy bojkotowali politykę kulturalną władz PRL i tworzyli sztukę zaangażowaną.

Wystawa jest częściowym powtórzeniem projektu z 2022 roku z Centrum Sztuki Współczesnej w Zamku Ujazdowskim w Warszawie.

„W Zamku Ujazdowskim było ponad 200 prac, tu jest 130, więc to już zredukowało znacznie tę wystawę. Tutaj jest inny rozkład pomieszczeń” – powiedział PAP kurator obu wystaw Tadeusz Boruta. Zwrócił uwagę, że przygotowując wersję dla czeskiego widza, zdecydował się na szersze pokazanie niektórych wątków.

Należy do nich np. otwarcie się Kościoła katolickiego na artystów, także jeżeli mowa o pomieszczeniach. W jednym z wątków zatytułowanych Wieczernik przypomniano znanego w Czechach Andrzeja Wajdę. Pokazano jeden z jego szkiców, a obok niego obraz reżysera, który był utalentowanym rysownikiem.

Na fenomen kontaktów z Kościołem zwrócił także uwagę w rozmowie z PAP kurator z czeskiej strony Richard Drury. „Wyobrażenie, że Kościół katolicki w tamtych czasie, przynajmniej w latach 80., miał tendencję do zwiększania przestrzeni dla młodych lub niezależnych artystów, dawał im możliwość samorealizacji bez pytań, bez, powiedzmy, doktryny lub nadzoru, to także piękna lekcja na dziś” – powiedział kurator.

Drury, który widział wystawę w Polsce, oznajmił, że znalazł w niej odpowiedzi na wiele trapiących go pytań. „Jak artysta w Polsce lat 80. potrafił stawiać czoło szalonej sytuacji braku wolności? Wystawa pokazuje jak każdy z nich dochodził do wewnętrznej wolności, wolności twórczej” – podkreślił Drury.

Podczas wernisażu przypomniano kontekst historyczny. Większość wybitnych twórców identyfikowała się z wolnościowym zrywem społecznym, który związany był z masowymi strajkami w sierpniu 1980 roku i powstaniem Solidarności. Po „karnawale Solidarności” przyszedł stan wojenny i zerwanie artystów z oficjalnym obiegiem.

„Niezbędne stało się poszukiwanie przez artystów nieoficjalnych sposobów dzielenia się swoją twórczością z odbiorcami. Jednym z pierwszych i oryginalnych sposobów były +wystawy walizkowe+. Artysty tworzyli małe obrazy lub zminiaturyzowane repliki dużych prac, które następnie były przenoszone w walizce z mieszkania do mieszkania, gdzie odbywały się prezentacje sztuki poza zasięgiem wszechobecnej cenzury” – przybliżył Tadeusz Boruta jedną z form kontaktów twórców z odbiorcami.

Dyrektor Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski Piotr Bernatowicz zwrócił uwagę w rozmowie z PAP, że zebranie prac na potrzeby wystawy nie było rzeczą łatwą. „To jest paradoks, bo dekada lat 80. nie jest odległa, ale okazuje się, że te prace nie są często pokazywane. W latach 80. to był bardzo żywy ruch, liczący blisko 2 tys. artystów i artystek, którzy brali w nim udział. W latach 90. został odesłany do muzeów, do magazynów muzealnych i rzadko się do tego okresu wraca” – powiedział.

Bernatowicz podczas wernisażu przeczytał list od wicepremiera, ministra kultury i dziedzictwa narodowego Piotra Glińskiego, który zwrócił uwagę, że wystawa jest próbą ukazania zjawiska ruchu kultury niezależnej lat 80. w kontekście twórczego dialogu artystów ze społeczeństwem po wprowadzeniu stanu wojennego.

Wystawę przygotowano przy współpracy Instytutu Polskiego w Pradze, Instytutu Adama Mickiewicza, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski oraz Galerii Śródkowoczeskiej w Kutnej Horze. Polska sztuka będzie prezentowana tam do połowy września. Wystawie będą towarzyszyć akcje przybliżające także polską literaturę, film i muzykę. W sobotę w Kutnej Horze zagra Lech Janerka.

Z Kutnej Hory Piotr Górecki (PAP)

ptg/ ap/

„Nie cenzurowano” - polska sztuka niezależna lat 80. Największa od lat wystawa sztuki polskiej w Czechach

Kultura • opublikowano: 3 godziny temu • aktualizacja: 2 godziny temu

Kutná Hora to polszona godzinie jazdy od Pragi perleka średniowiecznej i barokowej architektury. To także siedziba jednej z największych w Czechach galerii sztuki – Galerii Śródkowoczeskiej GASK, ulokowanej w zabytkowym kompleksie dawnego kolegium jezuitskiego. 27 maja właśnie w tym miejscu otwarto największą od kilku lat wystawę sztuki polskiej w Republice Czeskiej.

Przejęta wystawa polskiej sztuki niezależnej lat 80. XX wieku – „Nie cenzurowano” powstała dzięki współpracy GASK z Centrum Sztuki Współczesnej – Zamek Ujazdowski w Warszawie, Instytutem Adama Mickiewicza i Instytutem Polskim w Pradze. Jest to prezentacja polskiego odpowiednika ówczesnego czeskiego artystycznego „undergroundu”, sztuki reagującej na rzeczywistość Solidarności i stanu wojennego. To sztuka uwzględniona i znaną z kontekście historycznym, a jednocześnie wciąż dziś aktualna. W przestrzeniach GASK-u są pokazywane prace kilkudziesięciu artystów, którzy w latach 80., w protestach przeciwko ogłoszeniu stanu wojennego, bojkotowali politykę kulturalną władz PRL.

„Niezbędne stało się poszukiwanie przez artystów nieoficjalnych sposobów dzielenia się swoją twórczością z odbiorcami. Jednym z pierwszych i oryginalnych sposobów były +wystawy walizkowe+, gdzie wystawiający artyści tworzyli małe obrazy lub zminiaturyzowane repliki dużych prac, które następnie były przenoszone w walizce z mieszkania do mieszkania, gdzie odbywały się prezentacje sztuki poza zasięgiem wszechobecnej cenzury

— stwierdził prof. Tadeusz Boruta, autor koncepcji wystawy.

Kurator czeskiej galerii, Richard Drury, dodał w trakcie wernisażu, że jednym z największych dla czeskiego odbiorcy wymiarów wystawy jest silny element religijny. Niezależny ruch artystyczny szybko znalazł przestrzeń dla publicznych wystaw przy Kościele rzymskokatolickim, który był wówczas znaczącą siłą społeczną i otworzył się na twórców sprzeciwiających się reżimowi komunistycznemu.

GALERIA ZDJĘĆ:

foto: Daniel Echaust, Katerina Simerová

Poza kontrolę cenzury powstały niezliczone dzieła sztuki, literatury, dramatu i muzyki, których twórcy manifestowali swoją niezależność, wiedząc, że tylko kultura może wyrazić tę fundamentalną potrzebę człowieka, jaką jest pragnienie wolności. Na kluczowy element dialogu pomiędzy artystami a społeczeństwem, którego głosem stał się w czasie zniewolenia, zwrócił uwagę w swoim liście minister kultury i dziedzictwa narodowego prof. Piotr Gliński. List odczytał dyrektor CSW Piotr Bernatowicz.

Jedną z ciekawostek wystawy jest nigdzie wcześniej niepokazywany szkicek Andrzeja Wajdy do spektaklu „Wieczernik” z roku 1985. Szkicownik ten ma niezwykłą wartość, gdyż jest żywym zapisem dotyczącym legendarnego przedstawienia z Kościoła Bożego Miłosierdzia, które reżyser przygotował na motywy sztuki Ernesta Brylla. Poza notatkami, Wajda pozwala nam zachwycić się jego doskonale namalowanymi akwarelami. Szkicownik udostępnił na wystawie Muzeum Manggha w Krakowie.

To największa wystawa polskiej sztuki w Czechach w ostatnich latach. W dodatku dotyka momentu historycznego, w którym Polska i kultura polska odgrywała dla Czechów, przynajmniej tych pragnących wolności, szczególną rolę. Była inspiracją i znakiem nadziei

— mówi dyrektor Instytutu Polskiego w Pradze Maciej Ruczoj.

SIEDEM OBSZARÓW

Wystawa „Nie cenzurowano” jest próbą ukazania fenomenu polskiego, niezależnego ruchu kulturalnego lat 80. Ekspozycja w GASK prezentuje siedem obszarów tematycznych, których nazwy zaczerpnięte zostały z tytułów ważnych wystaw niezależnych lat 80. lub istotnych dla tamtego czasu prac artystycznych (Duszno, Pomarańczowa alternatywa, Wystawa walizkowa, Wieczernik, Możliwość, Krzyż kwiaty, Przeciw złu, przeciw przemocy, Znak krzyża, Obraz wzięty, Wieleki ples na zielonym tle). Wystawa przedstawia więc nie tylko prace artystyczne powstałe w czasach PRL-u, ale także współczesne fotografie, plakaty i dokumenty z antyestabliowych happeningów, wystaw walizkowych w oryginalnej odsłonie, teatr niezależny i wiele innych.

Prezentowana sztuka ukazuje jednostki i społeczeństwo w okresie represji, a także najważniejsze wydarzenia z tamtego okresu, takie jak zabójstwo „Japeli” Solidarności – księdza Jerzego Popiełuszki, czy pokojowe protesty w formie krzyży kwiatowych układanych w przestrzeni publicznej, z których jeden zakończył się zastrzeżeniem trzech protestujących.

Podczas wernisażu 27 maja wystąpiła legenda muzyki niezależnej tamtego okresu Lech Janerka z zespołem.

Lech Janerka

Wystawie towarzyszyć będzie cykl wykładów, projekcji filmowych i debat odbywających się w GASK oraz w Pradze – w Bibliotece Václava Havla i Klinie Narodowego Archiwum Filmowego Ponrepo. Wśród tematów wydarzeń towarzyszących pojawią się między innymi spotkania poświęcone obecnej sytuacji artystów na Białorusi.

Wystawa „Nie cenzurowano - polska sztuka niezależna lat 80” będzie prezentowana w terminie 28 maja - 17 września 2023 roku w GASK-u. Kuratorem wystawy jest Tadeusz Boruta, a ze strony GASK - Richard Drury.

WUJ

TEATR DLA WSZYSTKICH

KULTURA - TEATR - MUZYKA - LITERATURA

Zapowiedzi

Zaproszenie do Czech na otwarcie wystawy
Necenzurováno [Nieocenzurowano]

24 maja 2023

Polska sztuka niezależna z lat osiemdziesiątych jedzie do Czech! W Galerii Střeďočasného Kraje w Kutné Horze (GASK – Gallery of the Central Bohemian Region, Kutná Hora) 27 maja 2023 r. zostanie otwarta wystawa Nie

ocenzurowano. Polska sztuka niezależna lat 80., która zaprezentuje blisko 130 dzieł polskich artystów współwzrostających z kulturą niezależną po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce w 1981 roku. Wystawa potrwa do 17 września 2023 r.

Otwarcie wystawy 27 maja o godzinie 16.00, a o godzinie 18.00 zapraszamy na koncert Lecha Janerki.

- Zbliżenie artystów z Kościołem odcięło piętno zarówno na twórczości poszczególnych osób, jak i na charakterze całego ruchu kultury niezależnej; zaowocowało olbrzymią liczbą niezależnych wystaw, w których uczestniczyło ok. 1700 twórców, powstaniem kilkadziesiąt galerii przykościelnych, drukowaniem plakatów i towarzyszących wydarzeń: artystycznym publikacji (katalogów i pism krytycznych), organizowaniem licznych sesji naukowych. Wystawa ta będzie pierwszą prezentacją tego unikalnego polskiego fenomenu społeczno-polityczno-artystycznego w Czechach.
- Kuratorem wystawy jest prof. Tadeusz Boruta, artysta, kurator i uczestnik ruchu kultury niezależnej. Wystawa została zorganizowana w współpracy Galerii Střeďočasného Kraje w Kutné Horze, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie, Instytutu Adama Mickiewicza w Warszawie oraz Instytutu Polskiego w Pradze.
- Współkuratorem wystawy z ramienia Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski jest Daniel Echaust.

Program:

- 30/05/2023, 19:00
  - Praga, Biblioteka Václava Havla, Ostrovni 13
  - Debaty
  - Nie ocenowano: sztuka i kultura w czasie niewoli - Białoruś
  - Fenomen kultury niezależnej podziemia późnego okresu komunistycznego w Polsce i Czechosłowacji miał znaczenie nie tylko artystyczne, ale i społeczno-polityczne. W istotny sposób kształtował nasze myślenie o roli kultury w społeczeństwie i znaczeniu wolności. Walka toczona przez artystów w naszych krajach kilkadziesiąt lat temu jest teraz lesem artystów w Białorusi. Interwencja cenzora, groźba wzięcia czy konieczność emigracji to codzienność dla każdego, kto chce zachować duchową i twórczą niezależność. Jak tworzyć w takich warunkach? Jaka jest rola sztuki i kultury w czasach ograniczenia wolności? W dyskusji weźmie udział Galina Kazimirovskaya – dyrygent i kierownik chóru „CONCORDIA” oraz Yaroslava Ananka – kulturolog. Spotkanie poprowadzi Jáchym Topol.
  - Organizatorzy: Instytut Polski w Pradze, Instytut Adama Mickiewicza, Biuro SIH Demokratycznych Białorusi w Republice Czeskiej.
- 10/06/2023, 14:00
  - Kutná Hora, GASK, Barborská 51-53
  - Oprowadzanie kuratorskie po wystawie
  - Nie ocenowano. Polska sztuka niezależna lat 80.
- 10/06/2023, 16:00
  - Kutná Hora, GASK, Barborská 51-53
  - Wieczór literacki poświęcony polskiej literaturze opozycyjnej lat 80. oraz prezentacja czeskiego wydania zbioru poezji Jana Polkowskiego Głosy – poetyckiej refleksji nad krwawym stłumieniem strajków w Gdańsku i Gdyni w 1970 roku. Z autorem spotka się Józef Maria Ruszar, historyk literatury i dyrektor Instytutu Literaryjnego oraz tłumaczka – Lucie Szymanowska.
  - We współpracy z Instytutem Polskim w Pradze i Instytutem Literaryjnym.
- 02/09/2023, 13:00
  - Kutná Hora, GASK, Barborská 51-53
  - Oprowadzanie kuratorskie po wystawie
  - Nie ocenowano. Polska sztuka niezależna lat 80.
- 02/09/2023, 15:00 Kutná Hora, GASK, Barborská 51-53
  - Spotkanie na temat relacji polsko-czeskich w sztukach wizualnych lat 80.
  - We współpracy z Instytutem Polskim w Pradze.
- 02/09/2023, 18:00
  - Kutná Hora, GASK, Barborská 51-53
  - Pokaz filmu *Tenkrát v Praze (Once Upon a Time in Prague)*
  - Podczas spotkania zostanie zaprezentowany film dokumentalny Josefa Cisařovského „Tenkrát v Praze” o sytuacji niezależnej sceny muzycznej i kulturalnej w Czechosłowacji w latach 80. XX wieku. Po projekcji odbędzie się krótka dyskusja z reżyserem i bohaterem filmu – Milošem Čutikiem.
- 06/09/2023, 19:00
  - Praga, Biblioteka Václava Havla, Ostrovni 13
  - Debaty
  - Nie ocenowano: Cenzura dzisiaj.
  - Zyjemy w społeczeństwie, które zasadę wolności słowa i wolności ekspresji artystycznej traktuje jako jedno z podstawowych praw. A jednak wątpliwości dotyczące realnego zakresu naszej wolności wypowiedzi wzrastają. Jacy są wrogowie wolności słowa dzisiaj? Polityczna poprawność? Algorytmy mediów społecznościowych? Mechanizmy grantowe w kulturze?
  - Organizatorzy: Instytut Polski w Pradze, Instytut Adama Mickiewicza.
- 12/09/2023 – 14/09/2023
  - Praga, Kino Pomrepo, Bartolomějská 291/11
  - Przeгляд polskich filmów „półkowników”
  - Organizatorzy: Narodowe Filmowe Archiwum – Kino Pomrepo, Instytut Polski w Pradze, Instytut Adama Mickiewicza.
- 14/09/2023, 18:00
  - Pokaz filmu *Przesłuchanie* (reż. Ryszard Bugajski, 1989) z prelekcją Jacka Petryckiego.
- 13/09/2023, 20:30
  - Pokaz filmu *Kobieta samotna* (reż. Agnieszka Holland, 1981) z prelekcją Jacka Petryckiego.
- 13/09/2023, 18:00
  - Białe plamy w polskiej historii – spotkanie i dyskusja z Maciejem Drygasem
  - Pokaz filmu *Ustyszcie mój krzyk* (reż. Maciej Drygas, 1991).
- 12/09/2023, 20:30
  - Pokaz filmu *Matka Królów* (reż. Janusz Zaorski, 1988)
- 16/09/2023, 14:00
  - Kutná Hora, GASK, Barborská 51-53
  - Oprowadzanie kuratorskie po wystawie
  - Nie ocenowano. Polska sztuka niezależna lat 80.

O AUTORZE

WIEŚLAW KOWALSKI

Byłem redaktorem naczelnym portalu Teatr Dla Was, który przez lata był miejscem, gdzie publikować mogli każdy, niezależnie od wyznawanych poglądów i środowiskowych upodobań. Jedynym warunkiem stawianym przez

Redakcję była zawsze jakość literacka przysyłanych tekstów. Teatr dla Wszystkich jest kontynuacją tego nie istniejącego już miejsca, w którym chcemy ponownie doprowadzić do wymiany myśli i ożywionej debaty na temat teatru, muzyki i literatury. Na łamach Teatru dla Wszystkich ukanują się aktualności, recenzje, eseje, wywiady i inne formy dziennikarskiej działalności. Zapraszamy do współpracy nie tylko znanych naukowców czy krytyków, ale również tych wszystkich, których łączy zamiłowanie do swojej teatralnej pasji i którzy chcieliby na naszych łamach szlifować swój recenzentko-publicystyczny talent.

Szukaj ...

Szukaj

OSTATNIE WPISY

widz_trebki(nie)poleca: "Kobiety na skrajku załamania nerwowego"

Czego boją się mężczyźni?

Janusz Szpotanski: Bo mnie stać na blagę w PIW

Frytki z tęczowym sosem

Dzień Dziecka z Teatrem Kameralnym w Bydgoszczy

ARCHIWUM

maj 2023

kwiecień 2023

marzec 2023

luty 2023

styczeń 2023

grudzień 2022

listopad 2022

październik 2022

wrzesień 2022

sierpień 2022

lipiec 2022

czerwiec 2022

maj 2022

kwiecień 2022

marzec 2022

luty 2022

styczeń 2022

grudzień 2021

listopad 2021

październik 2021

wrzesień 2021

sierpień 2021

lipiec 2021

czerwiec 2021

maj 2021

kwiecień 2021

marzec 2021

luty 2021

styczeń 2021

grudzień 2020

listopad 2020

Přijďte 27.5. na zahájení výstavy Necenzurováno. Polské nezávislé umění 80. let do GASK!

15. 5. 2023

#AKTUALNÉ #KUTNÁ HORA #POZVÁNÍ #TIPY

Přijďte v **sobotu 27. května v 16:00** na slavnostní zahájení výstavy **Necenzurováno. Polské nezávislé umění 80. let**. Návštěvníci uvidí angažované umění ponorené do dějinného kontextu, které je aktuální i v dnešních souvislostech. Představeno bude cca 230 děl sedesáti umělců, kteří v tomto období na protest proti vyhlášení výjimečného stavu bojkotovali kulturní politiku komunistických orgánů Polské lidové republiky. Výstava *Necenzurováno* je pokusem ukázat fenomén polského nezávislého kulturního hnutí osmdesátých let. Expozice v Galerii Středočeského kraje představí sedm tematických okruhů, jejichž označení čerpá z názvů významných nezávislých výstav osmdesátých let nebo důležitých uměleckých děl z této doby (*Dusno, Oranžová alternativa, Kufrová výstava, Hečebadlo, Dělna, Koštilný Křt, Proti zlu, proti násilí, Znamení kříže, Vězeňský obrázek, Vzteklý pes na zeleném pozadí*).

Kurátorem výstavy je Tadeusz Boruta, kurátorem za GASK je Richard Drury. Vernisáž výstavy proběhne od 16:00 před výstavním prostorem Galerie 4 a v 18:00 bude následovat koncert polského kytaristy a zpěváka Lecha Janerky. Výstavu jako takovou doprovází série přednášek, filmových projekcí a besed konaných v prostorách Galerii Středočeského kraje, v knihovně Václava Havla a v kině Ponepro. K výstavě vyjde průvodce v českém a anglickém jazyce a (ke konci výstavy) publikace v anglickém jazyce.

Výstava *Necenzurováno. Polské nezávislé umění 80. let*, kterou pořádá Galerie Středočeského kraje (GASK) v Kutné Hoře potrvá do **17. 9. 2023**. Výstava se koná ve spolupráci GASK, Centra současného umění – Zámku Ujazdowski ve Varšavě, Institutu Adama Mickiewicze a Polského institutu v Praze.

TÉMA

Tadeusz Boruta

Trpaslíky proti dusnu. Polské nezávislé umění se v osmdesátých letech bránilo cenzuře

Průřezová výstava *Necenzurováno* v Galerii Středočeského kraje (GASK) nahlíží na polské nezávislé umění, jak vznikalo v době osmdesátých let, především po vyhlášení výjimečného stavu a zákazu nezávislého odborového hnutí Solidarity...

22. 7. 2023 | Josef Raufolf

Mladší bojovali ironií, starší patosem. Výstava ukazuje odpor proti komunistům v Polsku

Touze polské společnosti po svobodě, síle nezávislé umělecké scény i masovému odporu ke komunistickému režimu je věnována expozice *Necenzurováno* v kutnohorské GASK – Galerii Středočeského kraje. Představuje nejen polské výtvar...

1. 6. 2023 |